

Településképi Arculati Kézikönyv

Pári
2017.

TARTALOMJEGYZÉK

	PÁRI CÍMERE	1
	TARTALOMJEGYZÉK	2
1.	BEVEZETŐ	3
2.	PÁRI BEMUTATÁSA	
	2.1. Településtörténet	4-6
	2.2. Tájszerkezet	7-16
	2.3. Településszerkezet	17-19
3.	ÖRÖKSÉGÜNK	
	3.1. MŰEMLÉKEK	
	Szent Mihály arkangyal templom	20-21
	3.2. HELYI VÉDETT ÉRTÉKEK	
	Épülettömeg és homlokzat	22-27
	Szobrok, keresztek, emlékművek	28-30
	3.3. VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK	31
4.	TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK BEMUTATÁSA	
	4.1. TELEPÜLÉS BEÉPÍTETT BELTERÜLETE	32-33
	4.2. ZÁRTKERTI TERÜLET	34
	4.3. SZÁZAS IPARTERÜLET	35
	4.4. TERMÉSZETES ÉLŐHELY, VÉDETT TERÜLET	36-37
5.	AJÁNLÁSOK	38-58
6.	JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA	59-65
7.	SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK	66-67

1. BEVEZETŐ – KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Olvasók!

Megtiszteltetés számomra, hogy ezen kiadvány oldalain saját gondolataimat is leírhatom és megoszthatom Önökkel a településről szerzett tapasztalataimat, érzéseimet.

Párit mondhatni elég jól ismerem, az elmúlt 15 évben számos tervezési és kivitelezési munkában vehettem részt a településen, de sok barátom ismerősöm is él itt, így nemcsak munka ügyben, de személyes kapcsolatok révén is volt szerencsém számos alkalommal járni a településen.

A templom, a buszvárók, a hivatal udvara és sok-sok lakó és gazdasági épület kapcsán dolgozhattam a településen, most viszont másként kell nézmem az utcákra a házakra, a pincékre. Gyalogosan nekivágva a meredek domboldaloknak igencsak fárasztó sétákkal próbáltam elmélyedni a település egészébe, ha felülről nem is tudok ránézni, de az utcákat hosszában áttekintve szemléltem a települést.

Pári a maga nemében a dombok között megbúvó utcáival, a település organikus terepadottságokat teljes mértékben lekövető szerkezetével igen érdekes és megragadó település. A főutat elhagyva, magunk mögött hagyjuk a rohanást és a településhez megérkezve a természetnek adjuk át a gondolatainkat. A Koppány patak hídján át érkezünk meg a településre és máris húz minket a völgy, a település főutcája.

Ezen kiadványon keresztül szeretném megmutatni, hogy egy építész milyen értékeket lát ebben a zsákfaluban, melyek azok a fennmaradt és megőrzésre hivatott értékek, melyeket csak közös odafigyeléssel, törődéssel és sok-sok munkával tudunk az utókor számára fenntartani.

Tamási, 2017.12.05.

Witzl Zsolt
Pári Község főépítésze

2. PÁRI BEMUTATÁSA

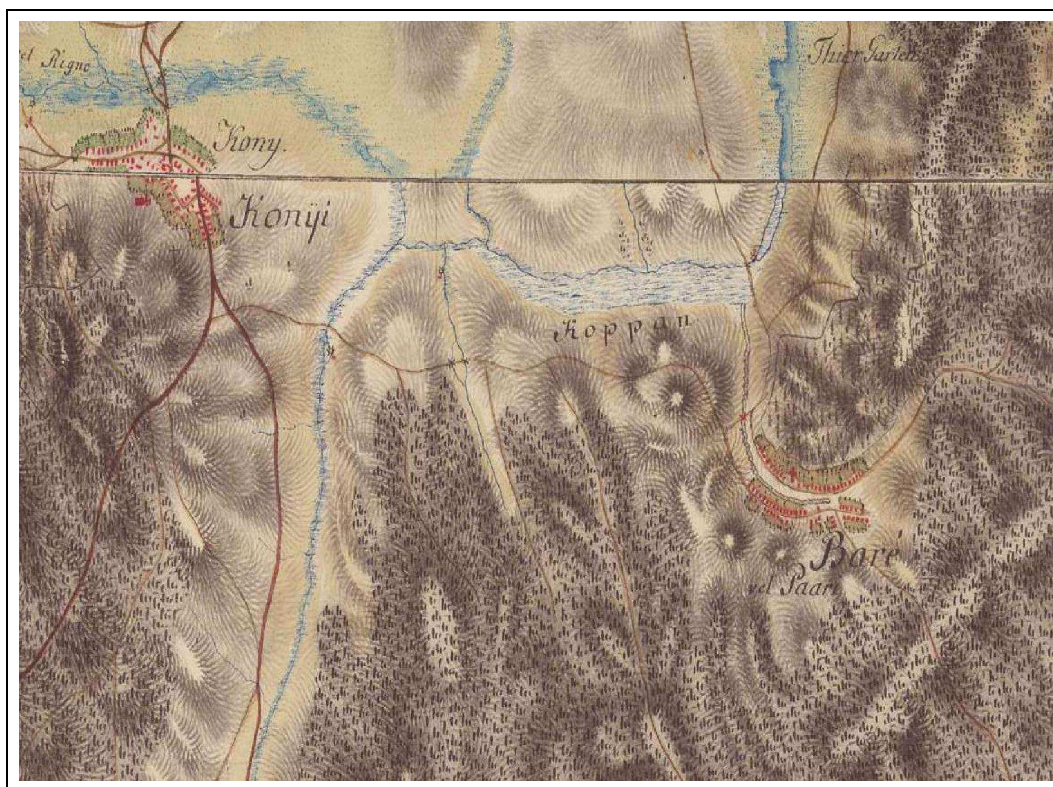
2.1. Településtörténet

A település már az őskortól lakott volt, ezt bizonyítják a neolitikus, rézkori, bronzkori régészete leletek. A településről már a 14. században említést tesznek pápai adókönyvek, de nevét feltehetően a 16. század közepén itt élt nemesek, Johann és Simon Paári után kapta. Egy 1573-as adóösszeírás szerint 12 ház állt a településen.

Az 1600-as évektől a török elől északra húzódó rácok (szerbek) éltek a mai falu közepén, melynek bizonyítékai a később meglelt épületmaradványok és az ún. rác temető.

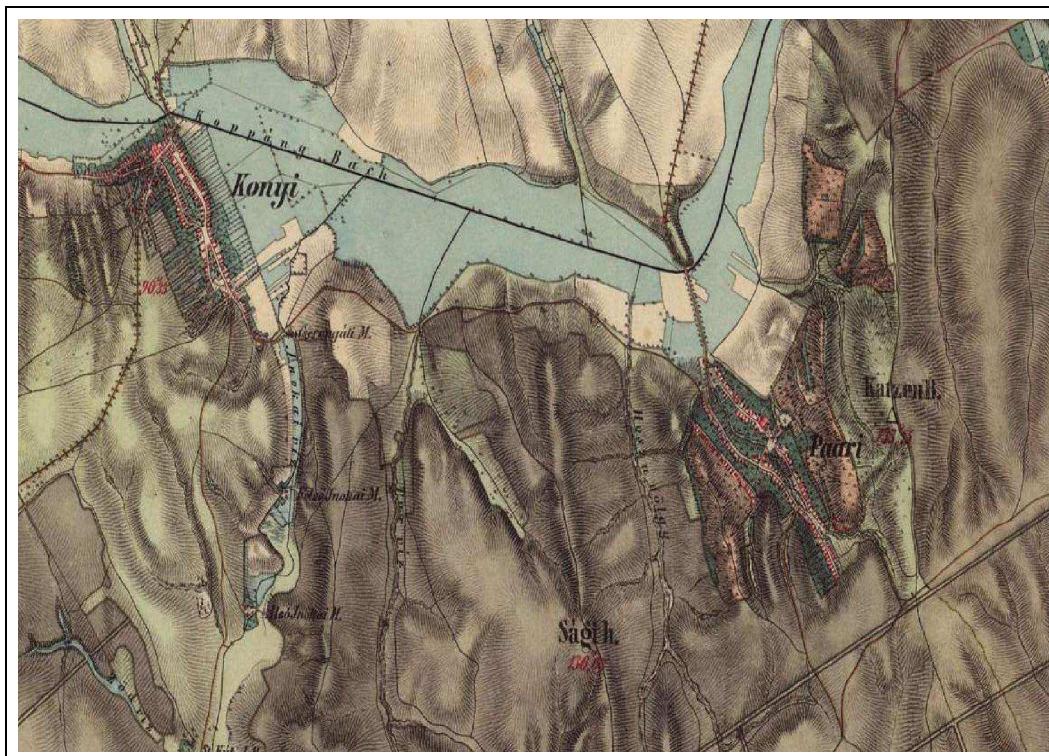
A település melletti Koppány folyó évszázadokon át a helyi vízimalom működtetését szolgálta. Egykor igen gazdag volt halban, de a feljegyzések megemlítik az itt élő nagyszámú vadkacsa-, sőt vidra állományt is.

A török uralom után elnéptelenedett Páriba is németek települtek 1726-ban a Fekete-erdő és Baden-Württemberg területéről, akik kitartó szorgalommal és kemény munkával tették megélhetővé az elhanyagolt területeket. A mezőgazdaság és kézművesség egészen a kitelepítésig virágzott. Pári és a környező erdő az Esterházyak tulajdonában volt a 17. század végétől.

Első katonai felmérés (1763-1787)

A XVIII. század második felében készült első katonai felmérésen már jól látszik a pári-árok két oldalán kialakult párhuzamos utcászerkezet, mely a település keleti részén a mai Nagy utca és Gyulaji utca területén kinyílik.

Második katonai felmérés (1806-1869)

A második katonai felmérésen már részletesebben láthatjuk a település utcáit, a házsorokat. A térképen kirajzolódik a Nagy utca, a Kis utca és a Kossuth utca is és a Gyulaji utca nyomvonala is kivehető, továbbá látható a templom és a temető. A korábbi felméréshez képest láthatóan nőtt a település lakott területe.

Mindkét térkép jól mutatja, hogy a település külterülete élesen kétfelé osztható, az északi területek mélyen fekvő vizes, lápos területek, míg a déli oldalon sűrű erdőség található.

Egy 1865-ös jegyzői leírás említést tesz arról, hogy a falut délnyugatról körülölelő dombokon egykori földvár nyomait fedezték fel. Már ekkor is nevezetes vadaskertjéről, amely számos szarvas, dâm, öz és vaddisznó élőhelye.

Pári lakosok kezdetektől katolikus vallásúak voltak. Az egykori fatemplom helyén 1763-1767 között építették a mai háromhajós, félköríves szentélyű barokk stílusú templomot. Ettől az évtől védőszentje Szent Mihály arkangyal, akit a főoltár festménye is megörökített.

A településen 1932-ben 1490-en laktak, teljes egészében szorgalmas „sváb” emberek. Bár már több mint 200 éve hagyták el az ó-hazát, mégis németnek érezték magukat, és ezt vállalták is, ami később meghatározóvá vált életükre. Természetes volt számukra, hogy a Volksbund tagjai legyenek, ami szinte egyenes utat jelentett a II. világháború idején a Waffen-SS tagsághoz. Ennek később az lett a következménye, hogy 1945-ben egy részüket kényszermunkára hurcolták a szovjetek.

1947-ben többségüknek el kellett hagyni házaikat. Át kellett adniuk minden vagyonukat a belföldről és a felvidékről (Komáromszentpéter községből) betelepített „magyarok” részére.

Az I. és II. világháború során komoly veszteségek érték a Páriban élő családokat is. Az 1945-ben kényszermunkára hurcolt, illetve a három évvel később kitelepített németajkúak többsége soha nem térhetett vissza szeretett szülőfalujába. Házaikba felvidéki magyar családokat telepítettek.

A háborús költözködések miatt – már 1944-ben – 64 magyar ember is lakott a faluban. A legtöbben 1947-ben laktak itt, összesen 1980 fő. Amikor a magyarokat már betelepítették, akkor a „svábok” még itt húzódtak meg a rokonaiknál.

Nagy Imre belügyminiszter 70.010/1946 BM. számú rendelete (1946. január 15.) szabályozta a magyarországi németek kitelepítését. Páriban, 1948 májusában 455 német nemzetiségűnek vallott személyt vagoníroztak be és telepítettek ki Németországba.

Az ötvenes években a felvidéki magyarok egy része visszaköltözött a határ mellé, hátha valamikor hazamehetnek. Ekkor a faluban maradt pári svábok visszavásárolták régi házaikat, amit elvettek tőlük.

Később elkezdődött a környező erdőben élő cigányok beköltöztetése a faluba. Így vált az eredetileg sváb falu három nemzetiségűvé. Mindhárom nemzetiség ma is megtalálható a faluban, de létszámuk és arányuk az idők folyamán változott.

1984-től Párit a szomszédos Tamási városhoz csatolták, önállóságát a helyi lakosság kezdeményezésére 2006-ban nyerte vissza.

Pári község a Dunántúli-dombság festői lankái között megbúvó, Tolna megyei település. A Balatontól mindössze 45 km-re délre, Tamási irányában, a 61-es útról lekanyarodva érhető el kis falunk. A népesség jelenleg 673 fő (2017.), döntő többségében római katolikus. A településen óvodai nevelés folyik, a kulturális élet központja az IKSZT, valamint a Könyvtár, sportolási lehetőséget a focipálya és a Párit Tamásival összekötő kerékpárút biztosít.

2.2. Tájszerkezet

Természeti adottságok

Pári község a Tolnai dombság területén fekszik, a Koppány patak völgyének déli oldalán, a falu maga a dombok közé benyúló észak-déli irányú völgyben terül el.

A község területe 1306 hektár. A belterületen mintegy 360 telek van, amelyeken nagyjából 270 lakás áll.

A 61. sz. főútról – mely keresztülhalad a közigazgatási terület északi részén – nyíló bekötőúton közelíthető meg a község. A zsáktelepülésnek ez az egyetlen út a közúti közlekedési kapcsolata a környezetével. A zsáktelepülés-jelleg megszüntetése nem tervezett. 2009-ben épült az egykori vasút nyomvonalán Tamásiig 6 km hosszú kerékpárút, amely része a térségi jelentőségű kerékpárútnak.

Pári község közúti távolsága Tamásitól 5 km, Dombóvártól 32 km, Siófoktól 45 km. A közigazgatási területe Tamásival, Gyulajjal és Nagykönyival határos.

Pári domborzati viszonyai változatosak, a domborzat tengerszint feletti magassága is jelentős szintkülönbségeket mutat, a falu a 110 m-től a 200 m-es tengerszint feletti magasságon helyezkedik el, a Pári hegy (a Gyulaji erdő területén) magassága pedig 253 m. A Koppány patak völgyének tengerszint feletti magassága 111-114 m.

Pári tájszerkezete is változatos, két elkülönülő táji egységen terül el. A Koppánytól északra lankás lejtők, délre pedig változó meredekségű dombok alkotják a terepfelszínt.

Közigazgatási területének északi fele, a Koppány pataktól északra mezőgazdasági művelésű lankás terület. A Koppány patak a község területén élesen kanyarodik északi irányba, a kétféle domborzati viszonyokkal rendelkező terület határán. A patak völgyében rétek, legelők, ligetek találhatóak. A Koppány völgye az országos ökológiai hálózat része, ökológiai folyosóként.

A patakkal párhuzamos, valamikori Dombóvár és Lepsény közötti vasúti pályán halad a Tamásiig vezető, nemrég megépített kerékpárút.

A patak völgy déli oldalán a domborzati viszonyokat a Tolnai dombság északi nyúlványai határozzák meg, a felszín tagolt, a tájhasználat változatos, erdők, rétek, szőlőhegyek, kisebb mezőgazdasági területek váltakoznak a falu körül.

A dombok közé benyúló közel észak-déli tengelyű völgyben, a Koppány patak oldalvölgyében, szinte a közigazgatási terület déli

határán helyezkedik el a falu. A falu utcái a vízmosás két oldalára települtek. Az enyhe lejtésű utcák oromfalas házakkal egységes utcaképet alkotnak. A falut két oldalról övező dombokon, a belterület határán található a zártkertek, zömében hagyományos szőlőműveléssel.

A hagyományos kis prэшázak többnyire a dombok aljában állnak. Az utóbbi időkben a Kirchberg domb magasabb részein néhányan nagy tömegű, üdülő funkciójú házat is építettek.

A település déli részére benyúlik a hatalmas kiterjedésű Gyulaji erdő, ahol magas színvonalú vadgazdálkodás folyik, híres a vadrezervátuma, itt él Európa legjelentősebb dámvad-állománya. Az erdő az országos ökológiai hálózat része, ún. magterület. Párinak a Koppánytól délre fekvő területét körülöleli a nagy összefüggő erdőterület.

Területfelhasználás

A belterület sajátossága a völgybeli elhelyezkedés.

Az utcaszerkezet jellegzetessége a völgyben, a vízmosás két oldalán egymással nagyjából párhuzamosan futó három utca, amelyek közül a nyugati domboldalon fekvő féloldalas beépítésű.

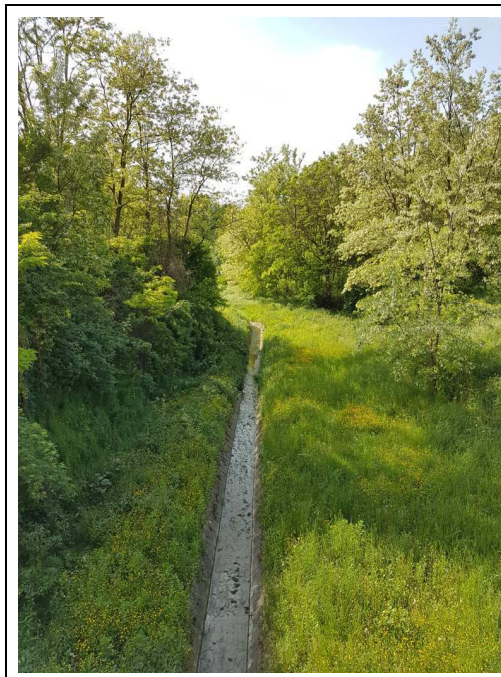
A településképi távoli látványát uralja a barokk stílusú templom tornya.

A völgy mélyvonalán – napjainkra kertvégek közé szorulva – széles vízmosás területe alakult ki, állandó élővízfolyással, ami a Koppányba folyik.

A történeti település hagyományos szalagtelkes, fésűs beépítésű utcákból áll, a telkek mintegy egyötödén – a sváb településekre jellemzően – keresztcsűrös beépítéssel a gazdálkodó jellegű életmódnak megfelelően. Jellemző az oldaltornácos kialakítású lakóház-típus. Sajnos néhány épületet nem megfelelően alakítottak át, aránytalan, műanyag redőnyös ablakokat helyeztek el az utcai homlokzaton.

A gazdasági épületek jelentős része igényes kialakítású, bár az eredeti funkciójára már nincs szükség. A falu északi részén az Újváros utcánál kisebb méretű, szabálytalan telkű a beépítés.

A Nagy utcából keletre nyíló Tamási utca későbbi építésű. A településképi megnevezés alapján egységes, nagyjából egykorú épületek alkotják, csupán néhány újabb, XX. sz. végi épület rontja az összketpet a nem megfelelő arány és utcafépi illeszkedése miatt.

A Nagy utca déli szakasza, jellegzetes parasztházak utcaképe.

Az alapfokú intézmények közül orvosi rendelő és óvoda működik a faluban, az iskolai ellátást a szomszédos Tamási biztosítja. Két vegyesbolt és két vendéglátóhely van a faluban.

Az idegenforgalom az elszármazott németek által megvásárolt lakóingatlanokon és a szőlőhegyi új építésű üdülő funkciójú házak, vadász-, horgász- és borturizmus formájában jelentkezett a településen.

A falu közösségi célú zöldterületei meglehetősen csekély nagyságúak és nem megfelelően kiépítettek.

A faluba vezető út nyugati, a Koppány völgyének az északi oldalán terül el a volt mezőgazdasági major, az ún. „Százás iparterület”, melynek területe már részben telkekre osztott, gazdasági tevékenységre szolgáló értékesítés céljából; a bővítése is tervezett.

Tájhasználat

Pári község tájhasználat a domborzati adottságoknak megfelelően alakult, teljes mértékben az adottságoknak megfelelő használattal.

A terület déli részét és keleti határát meghatározza a Gyulaji erdő, nevezetesen a Gyulaj-Tamási vadrezervátum mely dél és kelet felé erdőfállal le is zárja a települést. Az erdőterületek vad eltartó képessége következtében híres vadászterületeket foglalnak magukba a meglévő erdők.

Az erdő lábánál helyezkedik el a település beépített területe és a völgyet teljes egészében utalja is. A települést ölelő két domboldalon jellemzően zártkerti művelésű területek találhatók, szőlők és gyümölcsösök.

A település jelentős vízfolyása a Koppány patak, mely a közigazgatási területet felezi, nyugatról éri el a települést és észak-keleti irányba hagyja el. A vízfolyás mentén egykor mélyenfekvő vizes, lápos, mocsaras területek voltak, melyek a Koppány szabályozásával

visszaszorultak, mára jellemzően legelő, kaszáló és szántóföldi művelésű területek övezik.

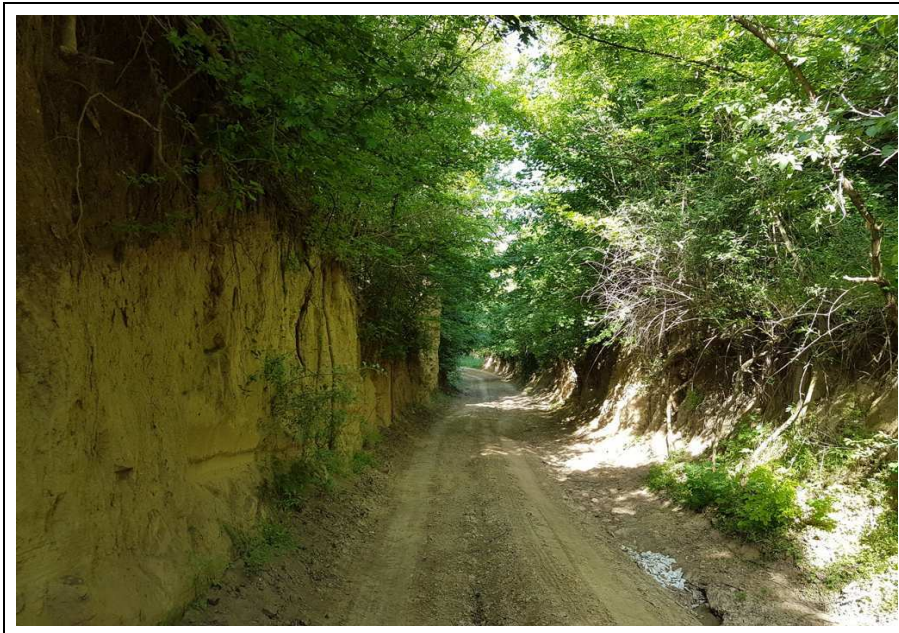

A növényvilág jól tükrözi azt a folyamatot, hogy az évek során milyen mértékben térnek vissza a természetközeli állapotot tükröző növényfajok. A nagy kiterjedésű nedves rétek, sásos, gyékényes és nádas területek mára visszaszorultak, de a Koppány partján és a csatlakozó árkok mentén kisebb területek viszonylagos háborítatlansága gazdag madárfaunának biztosít költő és fészkelőhelyet.

Igen jelentős a település szántóterületeinek részaránya. A terület talaj minősége meglehetősen jó, magas aranykorona értékű területek találhatók a település határában. A Koppánytól északra lévő területen a szántóföldi növénytermesztés uralja a tájat. A dombtetőkön és a lankás domboldalakon nagy egybefüggő parcellák találhatók. Ezen a területen csak kisebb erdőfoltok, vagy földutakat határoló erdősávok láthatók. A Koppánytól délre a dombok meredekebbek, a területet a belterület és a szőlőhegyek uralják, de itt is megjelennek a dombtetőkön és a lefutó domboldalakon a szántóterületek. Azonban ezen a részen jóval kisebb parcellákkal, változatosabb képpel találkozhatunk.

A magasabb fekvésű területeken az eróziós károk jelentősek. A szőlőhegyek a falutól keletre és nyugatra lévő, magasabban fekvő területeken helyezkednek el. A terület földútjai nagyobb esőzések idején a csapadékvíz hordalékával együtt a falura teríti le. A zártkerti területek burkolatlan útjai gyakorlatilag vízmosásokká alakultak.

Hiányzik a településnek rangot adó főtér. Ezt a funkciót tölti be a templom művelődési ház és bolt által határolt terület, de igazi tér jellege nem alakult ki. A hivatal ettől kicsit északra található, kiesik a térből, igaz nem tudja szervezni azt.

Szép, gondozott temetővel rendelkezik a község, azonban a temető megközelítése igen nehézkes.

TELEPÜLÉSKÉP ÉS UTCAKÉPEK

Pári településszerkezetének jellegzetességeit adja a völgybeli elhelyezkedés, a geomorfológiai adottságok, valamint a történeti fejlődés úthálózata és a településstruktúra, amelynek legfontosabb elemei:

- a kedvező és változatos természeti, táji, domborzati adottságok
- a településszerkezet, a település- és a tájkarakter sajátos elemei:
- a völgy mélyvonalán húzódó utcák
- a falu középpontjában álló barokk rk. templom
- hagyományos falusias, szalagtelkes fésűs beépítés, oldaltornácos lakóházak, keresztcsűrök, a zömében egységes korú épületállomány
- a falu két oldalán magasodó dombok, azokra felfutó szőlőhegyek
- a déli részére benyúló Gyulaji erdő
- a falu északi oldalán kanyarodó Koppány patak völgye
- a meglévő természeti és művi értékek

Sport és szabadidős rekreációs célú közösségi fejlesztésekre kijelölt terület a faluba bevezető út keleti, a Tamási utca északi oldalán levő terület. Ettől északkeletre levő idegenforgalmi területen termálfürdőt és gyógyászati épületeket lehetne építeni. A fürdő melletti terület a horgászturizmus céljára szolgáló terület horgásztóval és ahhoz kapcsolódó szállásépületekkel.

Páriban jelenleg kevés a közösségi célú zöldterület, mely a település adottságai alapján bővíthető lenne.

A település egyes részei a környezetéhez képest magasabban helyezkedik el, ennél fogva pl. a Kossuth utca csaknem kilátóhelynek mondható, hiszen a környező tájra kilátást biztosít.

A belterület egészen sajátos látványértéke a domborzat miatt csaknem emeletesen kialakult utcák. Ezen belül is sajátos a kép, hiszen település közepén húzódó árok, mind látványában, mind közlekedési rendszerében kettészeli a falut. A Kossuth utca a meredek domboldal adta kötöttségében egyoldalasan beépült, az utca keleti oldala alatt a Kis utcai kertek találhatóak. Ezt a sajátos belterületi látványképet fokozza az utcáknak a szokásosnál keskenyebb volta, és a nagyon keskeny útburkolat is.

Pári történetileg kialakult utcarendszerén a fésűs beépítésű szalagtelkeken az utcára merőleges lakóházak rendje a jellemző, melyek előkert nélkül, vagy nagyon kis előkerttel az utcára épültek. A későbbi beépítések esetében is megmaradtak a keskeny utcák, de az épületek kisebb előkertekkel épültek a telkeken. A településképi fontos eleme a műemlék templom, mely a település csaknem minden pontjáról látszik.

a Nagy utca jellemző falusias utcaképe

a keskeny Kossuth utca

Páriban kiemelkedően sok szép népi épület található a századforduló és a XX. század első évtizedeinek éveiből, melyek választékos ízlésről és igényességről árulkodnak, a népi építészet és a kor divatjának megfelelő eklektikus, illetve szecessziós stílus ötvözetével. Jellegetesek a ház déli oldalán végighúzódó hosszú tornácok karcsú, faragott vagy esztergályozott oszlopokkal.

Az utcai homlokzatok jellemzően díszesek és színesek. A házakat építésük idején hódfarkú cseréppel fedték, és mivesen rakott kéményekkel látták el. Egy-két porta előtt – jómódról árulkodó – magas téglakerítés látható.

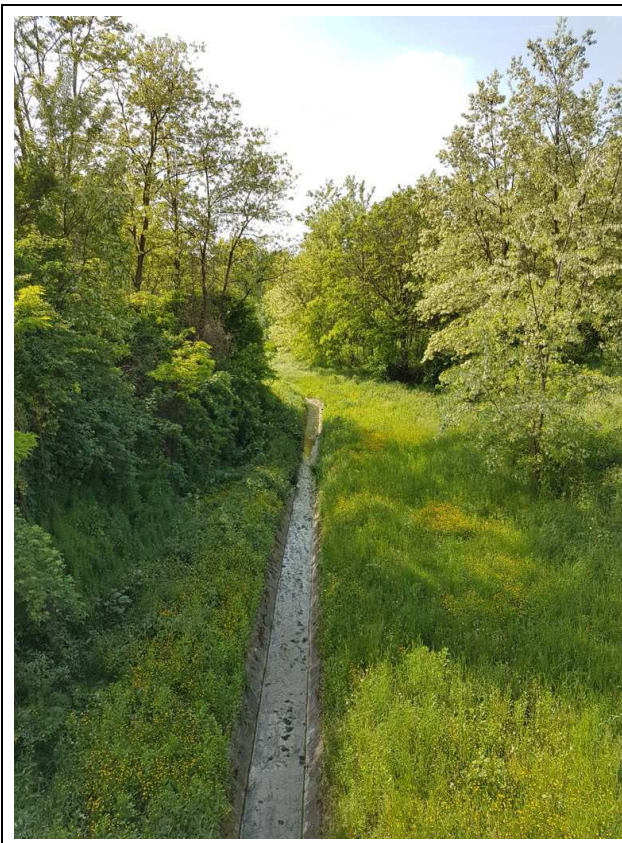
A házak folytatásában – gyakran a főépülettel megegyező méretű – gazdasági épület (pajta, istálló) áll a lakóépület folytatásában, vagy az udvart lezárva keresztben.

E házak jelentős része – sok esetben a karbantartás elmaradása miatt – megromlott állagú, esetenként jelentős szerkezeti károsodásokat mutat.

Páriban is megjelentek a 60-as években a sátoztetős családi házak, majd a 70-es évektől a széles, tetőtérbeépítéses, utcára néző loggiával ellátott családi házak, nem véve tudomást a hagyományosan kialakult, és emellett sokkal praktikusabb építészeti környezetről.

Kiemelkedően értékes növényállomány a polgármesteri hivatal és a templom környezetében található, az árok partján jellemzően erdőfák települtek.

2.3. Településszerkezet

A település szerkezetét és a területhasználatot alapvetően meghatározza a természeti adottság, a Koppány völgye, és az attól délre fekvő meredek dombok. A déli területeket már korábban is gazdag erdő borította, míg a mélyen fekvő területek kiemelkedően gazdag élővilággal rendelkező lápos, mocsaras rétek voltak. A szántóföldi növénytermesztés térhódítása napjainkra a gazdaságosság és ésszerűség határait túllépve foglalja el az egykori rétek területét. Bízunk abban hogy a szélsőségesse váló időjárás hatására ezeket a területeket idővel visszanyeri a természet.

TELEPÜLÉSKARAKTER

TELEKSZERKEZET ÉS TELEKHASZNÁLAT

Páriban a telekstruktúra nagyon egységes. A fésűs beépítésű területeken a keskeny és hosszú, a dombokra fel-, vagy a település közepén húzódó árokig lenyúló telkek a jellemzőek.

Rövidtelkes beépítést csak a Nagy és Kis utcák déli részén az árokparton, illetve a település észak-nyugati részén, az Újváros utca környékén találunk. A településen kevés a foghíj, a beépítés homogén. A természeti adottságoknak megfelelően a település északi részén, az alsó utcákban egyoldalas beépítés alakult ki, mivel itt az utca túloldalán már a Koppány völgyének mélyen fekvő területei találhatóak. Ilyen egyoldalas beépítést láthatunk még a Kossuth utcában, melynek oka a meredek domboldal.

Egyes utcák tekintetében – Nagy, Kis, Kossuth, Tamási utcák – a lakótelkek struktúrájára jellemző a 20-25 m telekszélesség és a 60-80m, de sok esetben a 100m feletti hosszúság is. Az Újváros utcában a telekszélesség a kialakulthoz igazodik, de a telekmélység csak töredéke 25-40m.

A település teljes területén a fésűs, oldalhatáron álló beépítés dominál, elvéve találunk csak szabadonálló épületet. A hagyományos, paraszti gazdálkodást folytató, hosszan elnyúló szalagtelkeken a lakóépületek alapvetően az északi oldalhatárra, az oldalkerttel párhuzamosan és az utcafrontra, vagy csak nagyon kis előkerttel települtek.

BEÉPÍTÉSI MÓD ÉS ÉPÜLETTÍPUSOK

A település történeti épületállományának építészeti karaktere hasonló vonásokat mutat, de jól megfigyelhetők az egyes korokra jellemző építési módok, melyek egymásra rakódtak.

A településen leginkább jellemző a hagyományos oldaltornácos parasztház, melyhez hosszanti elrendezésben, illetve a meredekebb területeken keresztbe fordítva gazdasági épületek, istállók csatlakoznak. A fennmaradt épületállomány kisebb része nagyon rossz állapotban van, de akad több kiemelkedő szépségű, mives homlokzatokkal épült, felújított épület is.

A hagyományos lakóépületek egyszerű, arányos tömegűek és földszintesek. Homlokzataik szélessége az egyszerű parasztházak esetében 6-7 m körüli. Az utca vonalától hátrahúzott keresztzárny nem jellemző, inkább csak a későbbi átalakítások, bővítések során épültek.

A parasztházak párkány-magassága sík terepen nem haladja meg a 4 m-t.

Találhatunk néhány szép példát utcával párhuzamosan épült épületekre is, ezek is egy traktusosak, magasságuk csak kis mértékben haladja meg a hagyományos lakóépületekét.

A II. világháború utáni építészet Páriban is nyomot hagyott. Az akkori foghíjtelkeken és az újonnan beépülő utcákban megjelentek az ún. sátozott kockaházak és több parasztházat is „befordítással” bővítettek. Sajnos erre az időszakra tehető, hogy megjelent a hagyományos cserépfedés helyett a palafedés is, mely sem egyhangú szürke színével, sem – mára már tudjuk jól – anyagával, struktúrájával nem illik bele a településképebe.

A 60-as évek végétől itt is épült néhány emeletes, vagy tetőtér beépítéses lakóépület, de szerencsére számuk elenyésző a település épületállományához képest. A központ tér hiányáról már szóltunk.

A gazdasági épületek is egyszerű tömegűek, nyeregtetűsek. A párkány és gerincmagasságuk eléri a lakóépületekét, sőt helyenként meg is haladja azt.

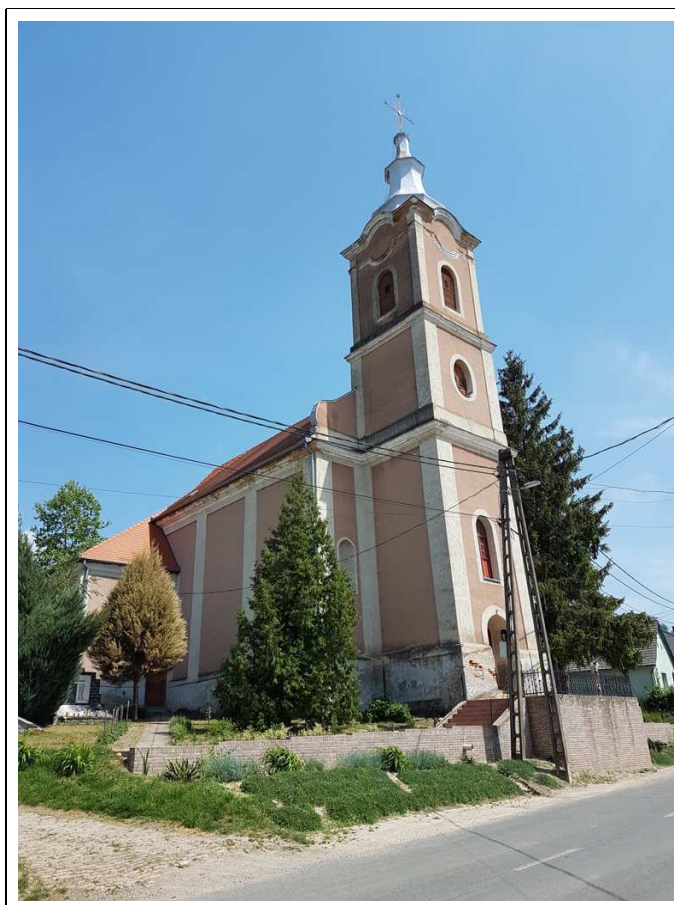
3. ÖRÖKSÉGÜNK

3.1. MŰEMLÉKEK

Szent Mihály arkangyal templom

„Kisebb emelkedőn, részben kőfallal kerített kertben szabadon álló, egyhajós templom, Ny-i homlokzata elé épült toronnyal, a hajónál keskenyebb, poligonális záródású szentéllyel, a szentély felől kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalán kétszintes sekrestye-oratóriummal. A hajónak a torony melletti homlokfalain egy-egy félköríves, üres fülke. A hajóban csehsüveg-, a szentélyben csehsüveg boltozat és félkupola. A hajó Ny-i végében falazott, pilléres, csehsüveg boltozatos orgonakarzat, mellvédjén festett fűzérdísz és két évszám: 1763, 1904. Falképek és kifestés: 18. század vége. Berendezés: 18. század második fele. Orgona: barokk; átépítve: 1864 (Unger Miklós). 1737-ben már állt templom a községben. 1768-tól épült a jelenlegi templom, 1772-ben még nincs befejezve. A templomkertben II. világháborús emlékmű. „

Cím:	Pári, Nagy u. hrsz. 36
Törzsszám [azonosító]:	4247 (8770)
Védelem státusza:	műemléki védelem
Védelem fajtája:	műemlék
Építményfajta:	szakrális épület, templom

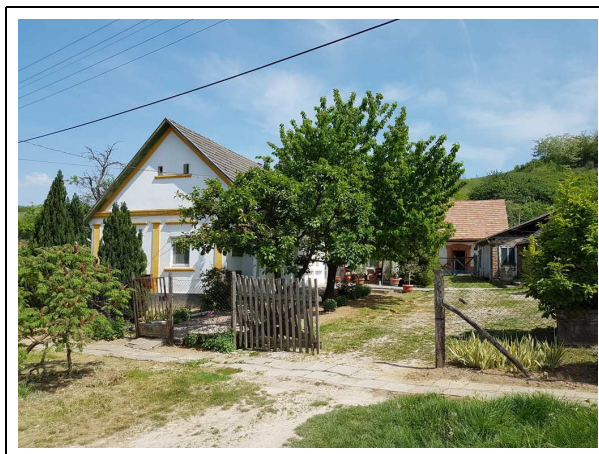

3.2. HELYI VÉDETT ÉRTÉKEK – ÉPÜLETTÖMEG ÉS HOMLOKZAT –

Lakóépület és gazdasági épület

Hagyományos valódi tornácos parasztház, gazdagon díszített utcai homlokzattal. Nyílásosztása eredeti, nyílászáróit cserélték, tornáca nyílásban végződik. Udvarán keresztbe fordított téglarchitektúrárs gazdasági épület. Védendő a lakóépület eredeti tömege, homlokzatdíszítése, nyílásosztása, anyaghasználata és tornáca, valamint a gazdasági épület eredeti tömege, homlokzatdíszítése, nyílászárói, anyaghasználata.

Gyulaji u. 163., hrsz.: 126

Orvosi rendelő és óvoda

Hagyományos toldott tornácos parasztház, befordított utcai épületszárnyal, melynek tornáca beépített, gazdagon díszített utcai homlokzattal. Utcai és tornácoldali nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca faragott faoszlopos. Védendő az épület eredeti tömege, homlokzatdíszítése, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca.

Kis u. 152., hrsz.: 393

Lakóépület

Hagyományos toldott tornácos parasztház, fa tornácmellvéddel. Utcai homlokzatán és tornácán eredeti nyílásosztással és nyílászárókkal, tornáca íves záródású ajtóban végződik. Udvarán keresztbe fordított téglarchitektúrás gazdasági épület. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca.

Kis u. 195., hrsz.: 178

Lakóépület

Hagyományos toldott tornácos parasztház, faragott fa tornácoszlopokkal. Utcai homlokzatán és tornácán eredeti nyílásosztással és zsalugáteres nyílászárókkal, tornáca egyenes záródású ablakban végződik. A lakóépület tornácának hátsó traktusát beépítették. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, zsalugáteres nyílászárói, és tornáca. Tetőfedése cserépfedésre cserélendő, beépített tornáca visszabontandó, helyreállítandó.

Kis u. 203., hrsz.: 267

Lakóépület és utcai kerítés

Hagyományos toldott tornácos parasztház, gazdagon díszített utcai homlokzattal. Nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca íves záródású nyílásban végződik. Tornácának hátsó traktusa beépített, átalakított, hozzá nem illő féltetővel bővített. Utcai kerítése téglalábazatos, kovácsoltvas. Védendő a lakóépület eredeti tömege, homlokzatdíszítése, nyílásosztása, nyílászárói anyaghasználata és tornáca, valamint utcai kerítése.

Kis u. 211., hrsz.: 259

Lakóépület és gazdasági épület

Hagyományos toldott tornácos parasztház, utcai homlokzatán és tornácán eredeti nyílásosztással és nyílászárókkal, tornácvégződését befalzták. Udvarán a lakóépülettel szemben álló nyárikonyha. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca, valamint a gazdasági épület.

Kossuth u. 285., hrsz.: 250

Lakóépület, gazdasági épület, kút és kerítés

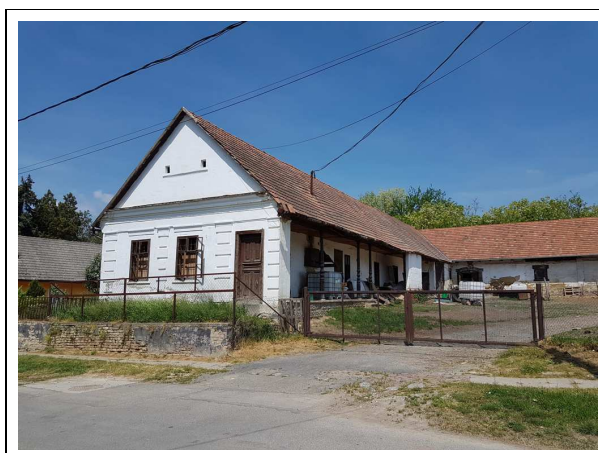
Hagyományos toldott tornácos parasztház, faragott fa tornácoszlopokkal. Tornácának nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca egyenes záródású ablakban végződik. Utcái homlokzatát egyablakosra átalakították. Udvarában keresztbe fordított, téglarchitektúras gazdasági épülettel és kerek kúttal. Utcái kerítése ciklopkő lábazatos kovácsoltvas. Védendő a lakóépület eredeti tömege, tornácának nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca, a gazdasági épület eredeti tömege, anyaghasználata, nyílásosztása és nyílászárói, a kútház, valamint utcai kerítése. Utcái homlokzatának kétablakos nyílásrendje visszaállítandó.

Nagy u. 13., hrsz.: 26

Lakóépület

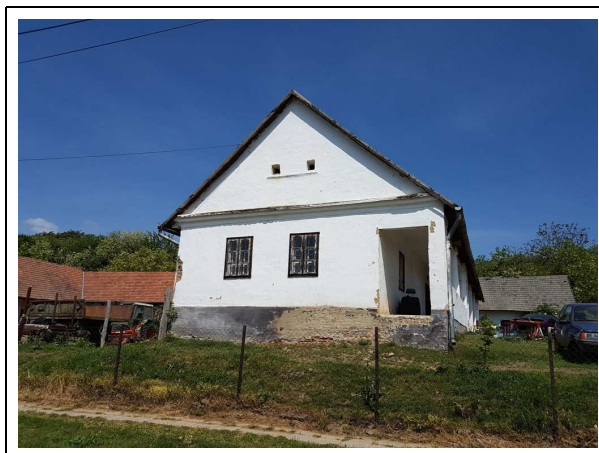
Hagyományos toldott tornácos parasztház, faragott fa tornácoszlopokkal, gazdagon díszített utcai homlokzattal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca egyenes záródású ajtóban végződik. Udvarában keresztbe fordított, téglarchitektúras gazdasági épülettel. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca, a gazdasági épület eredeti tömege, anyaghasználata, nyílásosztása és nyílászárói.

Nagy u. 33., hrsz.: 49

Lakóépület

Hagyományos valódi tornácos parasztház, utcai homlokzatán főpárkánnyal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca egyenes záródású nyílásban végződik. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca.

Nagy u. 34., hrsz.: 50

Lakóépület

Hagyományos toldott tornácos parasztház, gazdagon díszített utcai homlokzattal, faragott fa tornácoszlopokkal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca egyenes záródású ajtóban végződik. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca.

Nagy u. 35., hrsz.: 51

Lakóépület és gazdasági épület, kútház

Hagyományos toldott tornácos parasztház, faragott fa tornácoszlopokkal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca íves záródású ablakban végződik. A lakóépület folytatásában téglachitektúrás gazdasági épület, udvarán kút. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca, a gazdasági épület tömege, nyílásosztása, nyílászárói, homlokzatt díszítése és anyaghasználata, valamint a kútház.

Nagy u. 37., hrsz.: 53

Lakóépület és gazdasági épület, kútház

Hagyományos toldott tornácos parasztház, faragott fa tornácoszlopokkal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása eredeti, nyílászáróit cserélték, tornáca íves záródású ajtóban végződik. Udvarán keresztben álló téglarchitektúrás gazdasági épület, udvarán kút. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, anyaghasználata és tornáca, a gazdasági épület tömege, nyílásosztása, nyílászárói, homlokzatszíntése és anyaghasználata, valamint a kútház.

Nagy u. 39., hrsz.: 55

Lakóépület

Hagyományos parasztház, befordított, utcai épületszárnyal, gazdagon díszített utcai homlokzattal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása eredeti, nyílászáróit cserélték. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, anyaghasználata.

Nagy u. 106., hrsz.: 379

Lakóépület és gazdasági épület

Hagyományos toldott tornácos parasztház, faragott fa tornácoszlopokkal, gazdagon díszített utcai homlokzattal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca íves záródású ajtóban végződik. Udvarán keresztben álló téglarchitektúrás gazdasági épület. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca, a gazdasági épület tömege, nyílásosztása, nyílászárói, homlokzatszíntése és anyaghasználata.

Nagy u. 109., hrsz.: 376

Volt tanácsház épület

„T” alaprajzi kialakítású épület, mely eredetileg tanácsháza, illetve lakóépület volt, később az erdészet irodaházaként működött. Háromosztású utcai homlokzattal, középső részén díszes attikával. Nyílásosztása és nyílászárói eredetileg, feltehetően homlokzatának díszítését korábban leverték. Védendő az épület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata. Homlokzatának díszítése, és az eredeti cserépfedés visszaállítandó.

Nagy u. 113., hrsz.: 372

Lakóépület

Hagyományos toldott tornácos parasztház, faragott fa tornácoszlopokkal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása és zsalugáteres nyílászárói eredetiek, tornáca íves záródású ajtóban végződik. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, zsalugáteres nyílászárói, anyaghasználata és tornáca.

Nagy u. 115., hrsz.: 370

Lakóépület és gazdasági épület és kút

Hagyományos toldott tornácos parasztház, faragott fa tornácoszlopokkal. Az utcai homlokzat és a tornác nyílásosztása és nyílászárói eredetiek, tornáca íves záródású ajtóban végződik. Udvarán lakóépülettel szemben álló téglarchitektúrás gazdasági épület, udvarán kút. Védendő a lakóépület eredeti tömege, nyílásosztása, nyílászárói, anyaghasználata és tornáca, a gazdasági épület tömege, nyílásosztása, nyílászárói, homlokzatzsajátítása és anyaghasználata, valamint a kútház.

Nagy u. 118., hrsz.: 367

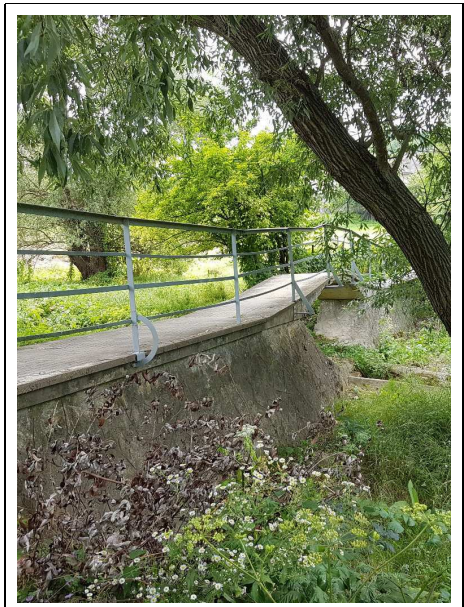
– ÉPÍTMÉNYEK –

Szent Imre híd

– Pári-árok felett a Nagy és Kis utcák között, hrsz.: 385 –

„Púpos” híd

– Pári-árok felett a Nagy és Kis utcák között, hrsz.: 385 –

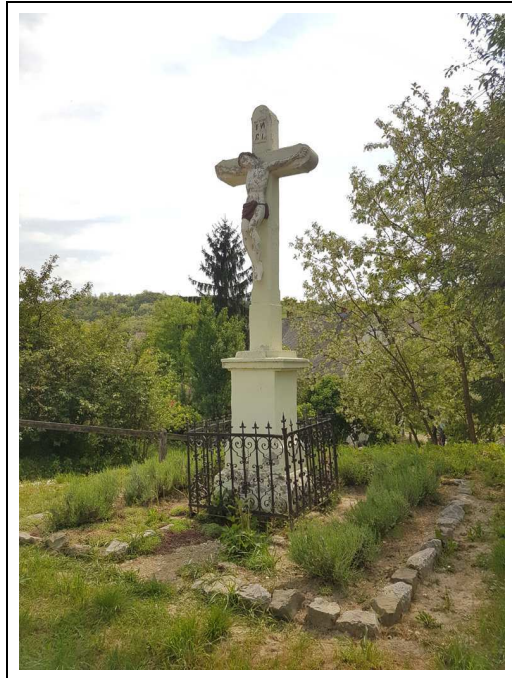
– SZOBROK, KERESZTEK, EMLÉKMŰVEK –

Kereszt

– Újváros u. 287. mellett, hrsz.: 339 –

Kereszt

– Nagy u., hrsz.: 94/4 –

Kereszt

– Nagy u. 24., hrsz.: 36 –

Mária barlang

- temető -

Szoborfülke

– a Százás iparterület mellett, hrsz.: 028/2 –

Kálvária

– hrsz.: 182 –

1948-as kitelepítés emlékére

– templomkert –

A II. világháború Pári áldozatainak emlékére

– templomkert –

A Páriban elhunyt kitelepítettek emlékére

– temető –

régi sírkövek

– temető –

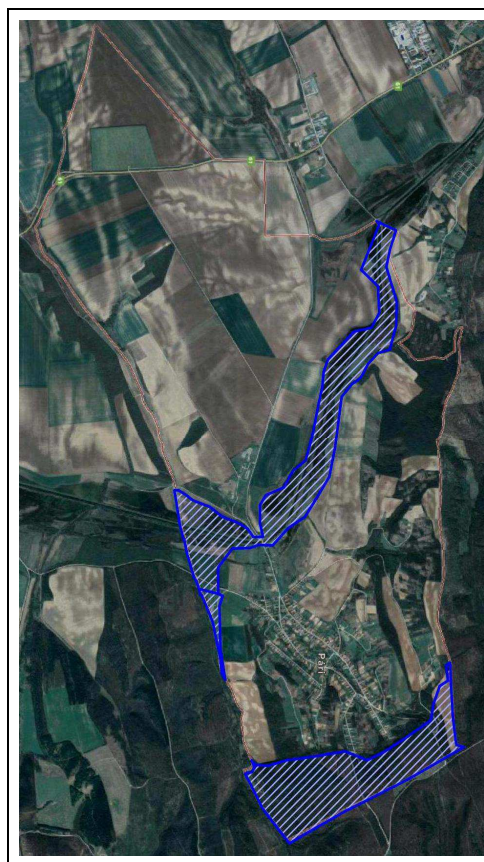
3.3 VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat célja a biológiai sokféleség és a biológiai kapcsolatok fenntartása, helyreállítása, amely kiterjed mind az élőlények, mind állományaik, mind pedig életközösségeik megóvására, valamint az ökológiai rendszert képező területek működőképességének, természetes dinamikájának biztosítására.

Az ökológiai hálózatot a természetes és természetközeli területek és a köztük kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók, valamint a körülöttük a hatások mérséklését biztosító védőterületek egységes, összefüggő rendszere alkotja. A hálózat csaknem teljes egészében magába foglalja a védett természeti területeket és Natura 2000 területeket, valamint az érzékeny természeti területek és természeti területek egy részét.

Pári déli részén ökológiai magterület, a Gyulaji erdő, míg a Koppány-patak mentén ökológiai folyosó terület található.

tájképvédelmi szempontból kiemelt területek

Ide tartoznak a természeti vagy kulturális örökség adottságai alapján a kilátás-rálátás szempontjából védendő tájképpel, illetve tájképi elemmel rendelkező területek. Ezek pontos meghatározása értékvizsgálat alapján történt, és magában foglalja a védett természeti területeket, értékeket és egyedi tájértékeket.

Pári területe a Koppány-pataktól délre teljes terjedelmében tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület.

A Koppány-patakra csaknem merőleges völgyben elhelyezkedő település keleti és déli határát a Gyulaji „erdőfal” alkotja.

A környező dombokról rálátás nyílik a település párhuzamosan futó utcáira, illetve a Koppány-patak völgyére.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK BEMUTATÁSA

4.1. TELEPÜLÉS BEÉPÍTETT BELTERÜLETE

Pári település belterületi beépített részén nem különböztetünk meg eltérő karakterű területeket, hiszen a beépítettség egységes. A település beépített belterületén, a lakott településrészen jellemzően lakóépületek találhatók, csak egy-egy épület rendelkezik ettől eltérő funkcióval. A települési központi funkciók egy-két épületben kapnak helyet, melyek mindegyike beleillik a település ezen karakterébe.

Az idők folyamán a terület beépítettsége nem változott, a jellemzően parasztházak fésűs beépítés máig fennmaradt. A településen elvétve találunk foghíj telkeket, a beépítettség és az épületsűrűség homogénnek tekinthető. Az utcák, telektömbök beépítései a koruknak megfelelő arculati jegyekkel rendelkeznek. Egyes ingatlanokon a hagyományos parasztházak helyett un. Kockaházak épültek, vagy az épületeket az utcai oldalon befordított szárnyal bővítették, azonban ezek az épületek is hordozzák a hagyományos arculati jegyeket, mint pl.: párosan elhelyezett utcai ablakok, 35-40°-os tetőhajlásszög, földszintes oldalhatáron álló épülettömeg.

– a Nagy utca hagyományos parasztházak utcaképe –

A homogén utcakép mellett az anyag- és színhasználat is harmonikus, a településen csak elvétve találkozunk rikító színekkel, vagy oda nem illő anyaghasználattal, mindkettő tekintetében a hagyományos terjedt el, és maradt fenn.

– a Kossuth utca hagyományos parasztházak utcaképe –

TERÜLETI LEHATÁROLÁS

- zöld: a település beépített belterülete
- narancs: zártkerti terület

4.2. ZÁRTKERTI TERÜLET

A település lakott területétől keletre és nyugatra a települést övező dombokon találhatóak zártkerti területrészek, melyek a ma is fennálló szőlő és gyümölcsstermesztésnek adnak helyet. A terület kisebb része ugyan műveletlenül, parlagon fekszik, de a területi adottságok miatt ezen a területen a szántóföldi növénytermesztés nem terjedhet el. A veszélye fennáll, annak, hogy a műveletlenül hagyott területek elfásodnak, erdőjellegetű területekké alakulnak, de ez nem csak Pári sajátossága. Mai rohanó világunkban egyre kevesebben engedhetik meg maguknak ezt a nagyon is időigényes elfoglaltságot, hobbit.

A terület ritkán beépített, jellemzően a partfalhoz illesztett présházak és hozzá kapcsolódó pincék találhatóak, de előfordulnak lakóépületek is.

A terület a lakóutcákkal párhuzamosan sávosan alakult ki a települést övező domboldalakban, völgyekben. A szőlő-, gyümölcsös területek dombra felkúszó telekvégeiből rálátás nyílik a település belterületére, csaknem hazalátnak a gazdák.

A terület fenntartása fontos, hiszen történelmi eredetű tevékenységnek ad helyet.

4.3. SZÁZAS IPARTERÜLET

A település belterületétől északra, a Koppány-patak túloldalán, közvetlenül a bekötőút mellett található Pári egyetlen igazi iparterülete. A „Százás Iparterület” elnevezést a bekötőúttal párhuzamosan álló százas-istálló épületről kapta, mely a legdominánsabb épület a területen, sajnos kihasználatlanul, leromlott állapotban van – *képen lent*.

A területen több működő vállalkozás telephelye található és további bővítés lehetősége is biztosított.

A jó közlekedési adottságok, mellett a sík terep és a lakott területtől viszonylag távoli elhelyezkedés kedvező az iparterület számára. Az épületek egységes képet mutatnak, jellemzően nyeregtetős, ipari jellegű épületek, melyek a kiépített belső úthálózat mellett szabályosan helyezkednek el. A területen kiemelkedően nagy a zöldfelületek aránya, mely az ipari funkció mellett is barátságos környezetet biztosít.

Helyi kézműves vállalkozás munkáit láthatjuk a Pári utcanevtáblákon, a házak homlokzatán, mint utcanev és házszám, középületek homlokzatain, sőt született gyermekeket jelző névtáblákon is.

4.4. TERMÉSZETES ÉLŐHELY, VÉDETT TERÜLET

TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET

A település teljes közigazgatási területének talán legnagyobb kiterjedésű területe ez, a Koppánytól délre a település teljes területe tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő védett terület, beleértve a beépített belterületet és a zártkerteket is.

A terület déli és keleti határán a Gyulaji sűrű, természetes erdőség található, mely nemcsak látványában kiemelkedő, de élőhelyet biztosít a különböző honos nagyvad (őz, szarvas, vaddisznó) fajoknak és madárfajoknak egyaránt, itt található Európa legnagyobb dámvad populációja. A Koppányig húzódó terület völgyekkel, meredek domboldalakkal és dombhátakkal tagolt terület. A Koppány völgyéből, a település kapujából csaknem a teljes területre rálátásunk van.

A település belterületén és zártkerti területein kívül eső területeken egyáltalán nem jellemző az épületelhelyezés. A területre jellemző, hogy megmaradt természetes területnek, az intenzív mezőgazdasági művelés a terület legnagyobb részét

lefed, de az út menti fasorok, a nagy egybefüggő rétek és az óriási kiterjedésű Gyulaji erdő összességében harmonikus látványt nyújtanak és együttesen alkotják e táj jellegzetességét. A kisebb-nagyobb parcellák minden évszakban sakktáblaszerűen rajzolják a tájat, melyet a horizonttól az erdőfal választ el.

ÖKOLÓGIAI FOLYOSÓ ÉS MAGTERÜLET

Ezen területen magába foglalja:

- A Koppány vízfolyását és ahhoz kapcsolódó kisebb-nagyobb mélyen fekvő területeit,
- A Gyulaji vadrezervátum területét,

Ezen a területen egyáltalán nem jellemző az épületelhelyezés, csak szórványosan, kiemelt turisztikai, erdő-, mező, vagy halgazdálkodási épületek találhatóak. A területre jellemző, hogy megmaradt természetes területnek, nagyon kevés nyomot hagyott rajta emberi kéz.

Tavasszal színpompás virágtengerek, nyáron ökoturisztikai látványosságok, ősszel szarvasbikák bőgése, dâmbikák barcogása, télen pedig csendes, havas tájak várják az idelátogató turistákat.

A Gyulaji erdőségben él legnagyobb populációban az európai hírű dâmvad állomány, de magas számban él itt gímszarvas, vaddisznó, őz, a tamási vadsparkban muflon is látható.

A terület fenntartása természetvédelmi szempontból kiemelkedően fontos, hiszen pótolhatatlan értéket képvisel, emellett kiemelkedően nagy területen ad természetes élőhelyet a ritka állatfajok számára.

A Gyulaj Zrt. erdő- és vadgazdálkodást folytat a területen, vendégházakat, éttermet, horgásztavat működtet az erdőség mélyén.

TERÜLETI LEHATÁROLÁS

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

– ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ –

A településkép szempontjából meghatározó tényező maga a település földrajzi környezete, a történelem meghatározó eseményeinek lenyomata. A település központja, valamint az ezt körülvevő vegyes beépítés, a mezőgazdaság sokszínűsége, a tájhasználat, a táji adottságok, a közlekedési helyzet, a hagyományos településszerkezet, mind a település arculatát határozzák meg. Ide kell még sorolnunk az utcák, épületek, épületrészek kidolgozottságát és anyaghasználatát, vagy az utcák és porták növényzetét is.

Ezek együttesen fejlesztették ki, és alkotják ma Pári arculatát. Ha ezen, nem teljes körű felsorolásból csak egyetlen tényező is megváltozik, akkor már egy másik településről beszélünk, egy más karaktert látunk. Éppen ezért fontos, hogy az utókor számára megőrizzük mindazt, amit a történelem során a településünk magára öltött, ahogy kialakult, fejlődött és elnyerte mai formáját, hiszen mindennek oka volt és van.

A településképi formálásában fontos tényezők:

- infrastruktúra (utcahálózat, utcák, parkok, energiaellátó- és hírközlő hálózatok, stb.)
- épületek, építmények
- növényzet

A település bekötő útja a településközpontig – tér híján, a templom előtti kiszélesedő utcarészen – vezet minket, a templom monumentális épülete, az üzlet, és a művelődési ház adnak tér jelleget ennek a területnek. Megfelelő tervezéssel, burkolati rendszerek, parkolók, növénybetelepítések által ez a terület akár térré is válhatna.

A tér hiánya, nem tesz jót a település megjelenésének, de az egységesnek mondható épülettömegek és hasonló építészeti kultúra mégis egységessé teszi ezt a területet.

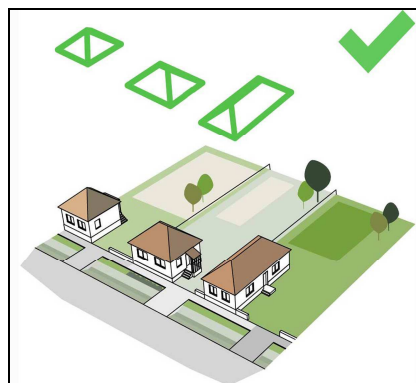
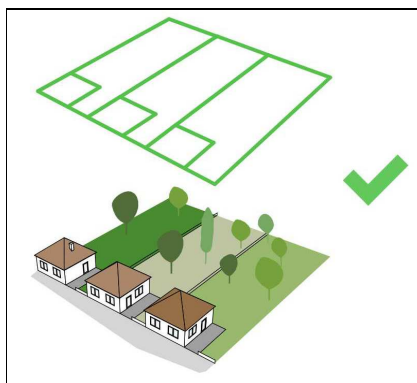
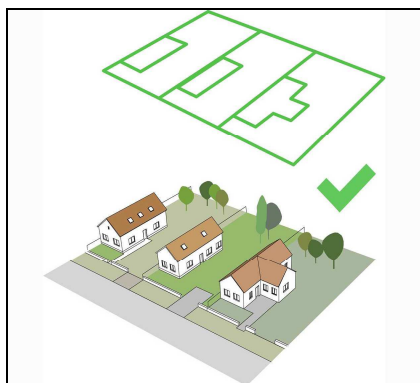
Ezen fejezetben a település területére, építési, átalakítási, bővítési, felújítási munkák tervezésére, kivitelezésére adunk javaslatokat.

A) ÉPÜLET-ELHELYEZÉSRE, TETŐGERINC-IRÁNYÁRA SZÓLÓ JAVASLAT II.**OLDALHATÁRON ÁLLÓ BEÉPÍTÉSI MÓD ESETÉN****JAVASOLT:**

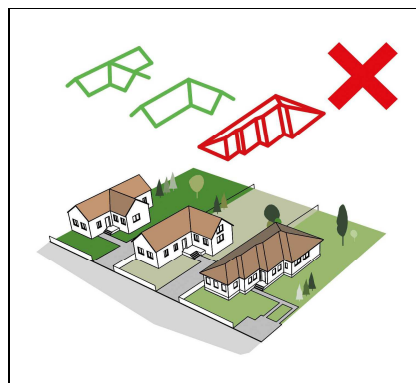
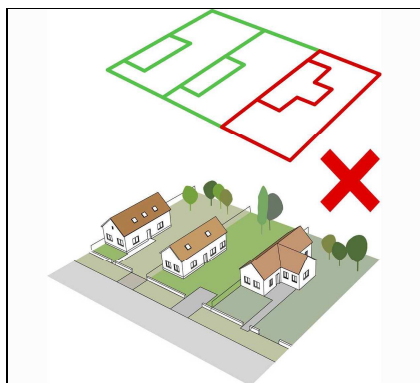
Az egységes utcakép megjelenése szempontjából kívánatos:

- az utcában fellelhető épületelhelyezési móddal és ritmussal megegyező,
- tömegében is ahhoz alkalmazkodó épületelhelyezés,
- az utcában fellelhető tetőformákhoz hasonló tetőidom alkalmazása,

NEM JAVASOLT:

A rossz példákon keresztül azokat az épületelhelyezéseket és tetőformákat mutatjuk be, melyek nem alkalmazkodnak:

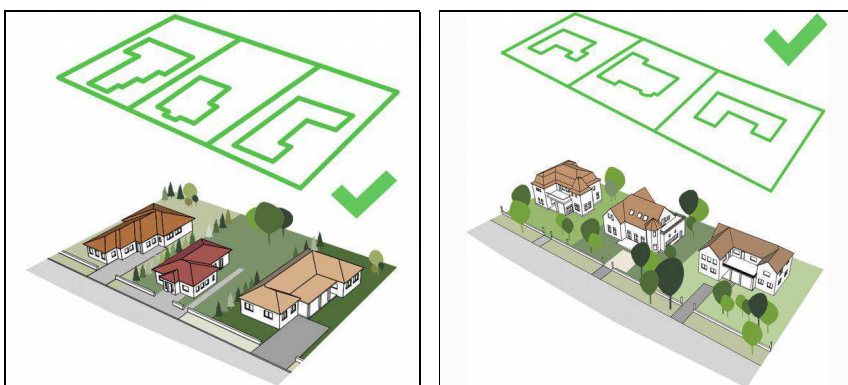
- a kialakult állapothoz,
- utcaképhez, a szomszédos épületekhez,
- az utcai homlokzatok rendezett sorához, megtörik azt, mind tetőgerinc irányában, mind alaprajzi méreteiben,

B) ÉPÜLET-ELHELYEZÉSRE, TETŐGERINC-IRÁNYÁRA SZÓLÓ JAVASLAT II.**SZABADONÁLLÓ BEÉPÍTÉSI MÓD ESETÉN****JAVASOLT:**

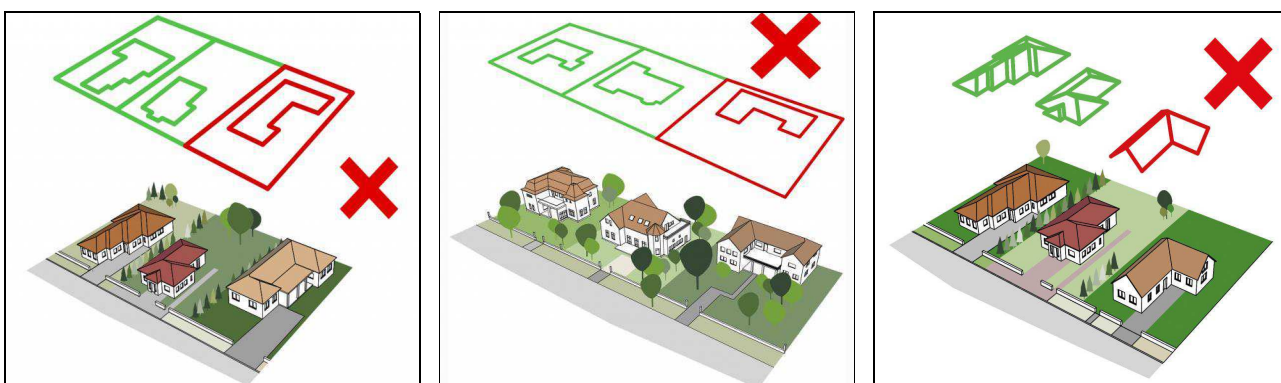
Az egységes utcakép megjelenése szempontjából kívánatos:

- az utcában fellelhető épületelhelyezési móddal és ritmussal megegyező,
- tömegében is ahhoz alkalmazkodó épületelhelyezés,
- az utcában fellelhető tetőformákhoz hasonló tetőidom alkalmazása,

NEM JAVASOLT:

A rossz példákon keresztül azokat az épületelhelyezéseket és tetőformákat mutatjuk be, melyek nem alkalmazkodnak:

- a kialakult állapothoz,
- utcaképhez, a szomszédos épületekhez,
- az utcai homlokzatok rendezett sorához, megtörik azt, mind tetőgerinc irányában, mind alaprajzi méreteiben,

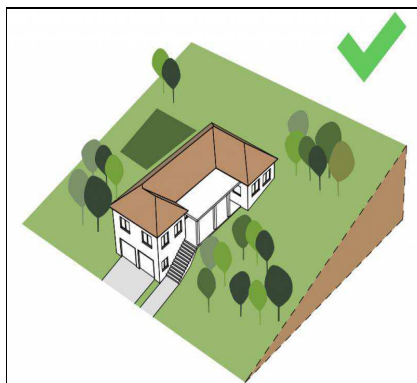
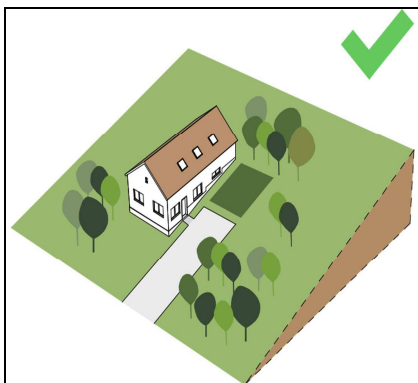

C) LEJTŐS TEREPEEN VALÓ ÉPÜLET-ELHELYEZÉSRE SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

Lejtős terepnél törekedni kell:

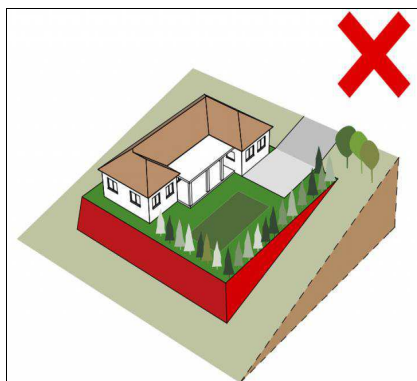
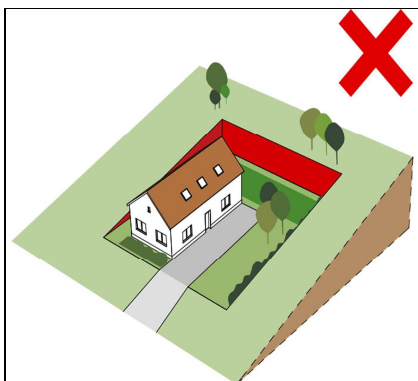
- az azonos lejtő felőli megjelenés elérésére, valamint
- a terep lejtését figyelembe vevő épület-elhelyezésre.

NEM JAVASOLT:

A rossz példákban azokat az elhelyezéseket mutatjuk be, melyek nem veszik figyelembe a kialakult terepviszonyokat, logikát nélkülöző megoldások, utcaképet bántó megoldások.

- lejtőirányra ültetett sík terepre tervezett ház
- sík tereppé változtatott lejtős terep

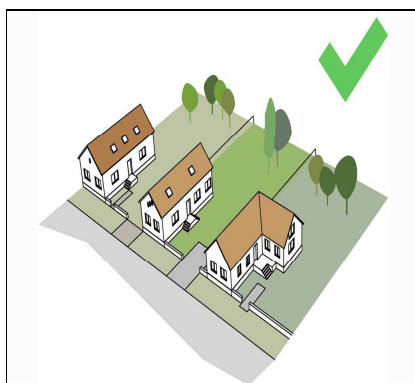
D) ÉPÜLETTÖMEGRE, ÉPÜLETBŐVÍTÉSRE, TETŐIDOMRA SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

Cél az utca felőli egységes homlokzati megjelenés elérése, a szomszédos épületekhez való alkalmazkodás.

Az épületek bővítésénél javasolt a merőleges oldalszárny kialakítása, mellyel az utca felőli épületritmus megmarad, túlzó épületszélesség nem jön létre. A tetőidom csatlakozása is kedvező módon alakítható ki. A bővítményként tervezett oldalszárnyat a homlokzati síktól hátrahúzottan, attól legalább 5m-rel távolabb kell elhelyezni, ezzel az egységes utcakép megmarad a toldalék nem befolyásolja az utcaképet, a tetőidomban bekövetkezett változás hatása a megjelenésre nem mérvadó.

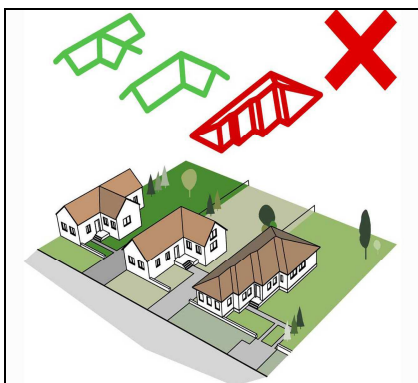
A tetőidom kialakításánál a szomszédos épületekhez, a kialakult utcaképhez illeszkedő megoldás javasolt. Hagyományos elrendezésű, oldalhatáron álló beépítési módú telkeknél ez döntően magas tetős kialakítást takar, utcára merőleges tetőgerinc irányval.

NEM JAVASOLT:

A szomszédos épületek tömegének figyelmen kívül hagyása mellett, a beépítési paraméterek mechanikus betartása még önmagában nem eredményez utcaképi illeszkedést.

A meglévő kialakult tetőidomoktól eltérő tömegek alkalmazása nem támogatható, a toldaléképítés során kialakuló összetett tetőidom zavaró megjelenésű, utcaképet romboló hatású.

Nem javasolt az öncélú formai kialakítás, a szomszédosságra és a kialakult utcaképre figyelmet nem fordító, az épület nagyságrendjével összhangot nem mutató megoldások alkalmazása. kívánatos.

E) ÉPÜLETMAGASSÁGRA ÉS TETŐHAJLÁSSZÖGRE SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A tervezett épületmagasság meghatározásánál a szomszédos épületekhez hasonló, az utcaképben egységes megjelenést biztosító megoldás javasolt. Tetőhajlásszög tekintetében javasolt a 35-45° közötti kialakítás.

NEM JAVASOLT:

A szomszédos épületekétől nagyban eltérő magasságú épületek megtörik az utcaképet, a kialakult egységet megbontják. Alacsonyabb, vagy magasabb épület, a szomszédos épületétől merőben eltérő tetőhajlásszög rontja az utcaképet.

F) ÉPÜLET HOMLOKZATI ANYAGHASZNÁLATÁRA ÉS SZÍNEZÉSÉRE SZÓLÓ JAVASLAT

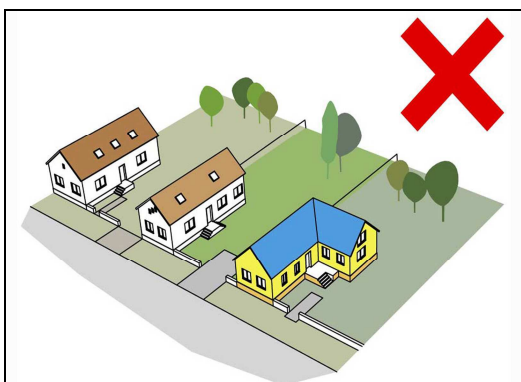
JAVASOLT:

A tervezett épület homlokzati anyaghasználata és színvilágának meghatározása során a településre jellemző pasztell színek használata javasolt. A hagyományos vakolt homlokzatfelületek mellett a településen megtalálható több épületen a tégl architektúra, valamint a terméskő (ciklopkő) is, így ezen anyagok használata is támogatható.

NEM JAVASOLT:

A településen elterjedt pasztell színektől eltérő, rikító, csillogó színek alkalmazása rontja az utcaképet, a település összképét. Ipari övezeteken kívül nem javasolt fémhatású, hullámos, vagy trapézlemez homlokzatburkolatok alkalmazása sem.

G) SZEMÉLYGÉPKOCSI TÁROLÓ ELHELYEZÉSÉRE SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A személygépkocsi tároló lakóépülettel való egybeépítése javasolt, a főépülettel építészeti egységet alkotva. Lakóépület előtti elhelyezés esetében törekedni kell a garázs épülettömegének utcaképbe illesztéséről, a lakóépülettel azonos tömeg, anyag és színhasználatára.

A garázs épületének lakóépület mögötti elhelyezése az utcakép szempontjából indokolt, meglévő lakóépület bővítése során elsődleges cél. Ez esetben is törekedni kell a lakóépületével azonos tömeg, anyag és színhasználatra.

NEM JAVASOLT:

Nem javasolt és nem támogatható a lakóépület mellett oldalkertben, vagy a lakóépület előtt előkertben különállóan elhelyezett garázs. Az ilyen beépítés rombolja az utcaképet, nem illeszkedik a kialakult ritmusba, zárt udvar érzetét kelti.

Épülettel egybeépítés esetén, az épület előtti elhelyezés sem javasolt, ha annak épülettömege, anyag és színhasználata eltér a kialakult utcaképtől, nem követi a helyben szokásos építési magatartást.

H) TETŐHÉJALÁSRA SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A tervezett tetőhéjalás mind anyagában, mind színében egyaránt alkalmazkodjon a településen jellemző anyag és színhasználathoz.

Javasolt a terra (föld) színek használata, sík vagy hullámos, lehetőleg kiselemes tetőcserepek, vagy ezek struktúrájával és színével megegyező egyéb tetőfedő anyagok alkalmazása.

NEM JAVASOLT:

A tetőhéjalásnál kerülni kell a zavaró mintákat (szavak megjelenítése eltérő színhasználattal), a rikító (élénkpiros) és terra színektől eltérő (kék, zöld, antracit, fekete, stb.) színhasználatot.

Kerülni kell a fénylő és tükröződő (mázás), valamint a fémes hatású felületek alkalmazását, a túl sötét (antracit, fekete, stb.) és túl világos (fehér, törtfehér, sárgás) színek használatát, továbbá az eltérő színű tetőelemekkel szavakat, ábrákat formáló megoldásokat.

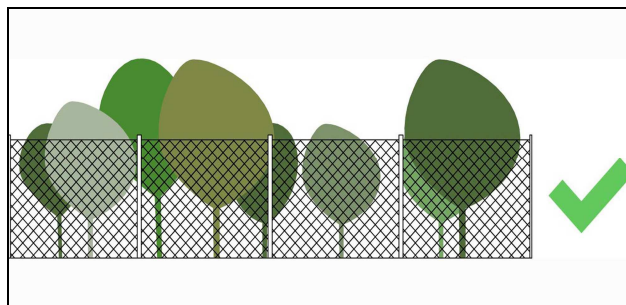
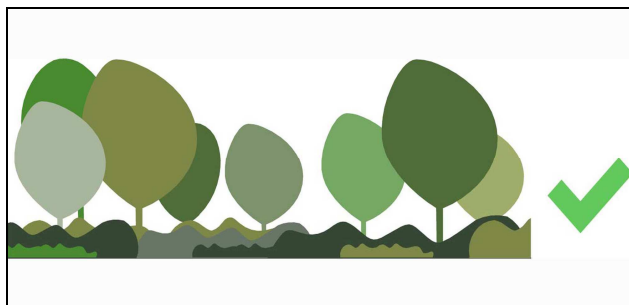
I) KERÍTÉS KIALAKÍTÁSÁRA SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A légies, tágas érzetet keltő tér, és az utcában található épületek és a teljes utcakép érvényesülése szempontjából az alacsony – legfeljebb 30-40cm tömör lábazattal – kialakított felületében legalább 50%-ban áttört, legfeljebb 2 méter magas kerítések alkalmazása javasolt.

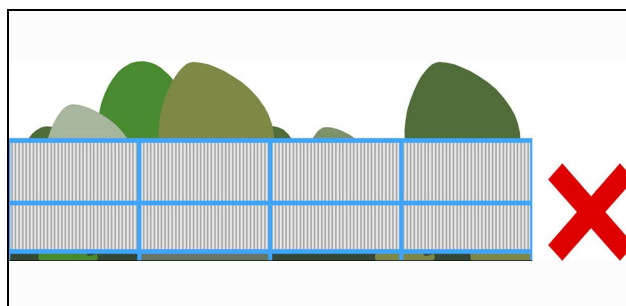
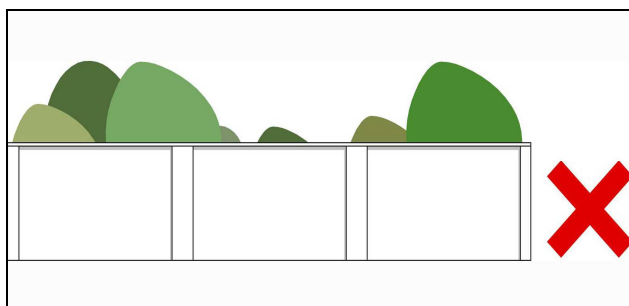
A településen fellelhetők egyaránt a fém és a fa anyagú kerítések, melyek megfelelő áttörtség esetén nem jelentenek jelentős eltérést. Kerítések színhasználatánál a semleges, környezetbe illő terra színek alkalmazása javasolt, mind az épített (beton, téglá, kő, stb.) felületeken, mind a fa felületeken. Fém kerítések esetében a sötét színű matt felületű festés javasolt.

Jó megoldás lehet még az alacsony növénykerítés alkalmazása, mely kedvezően hat az utca légterére.

NEM JAVASOLT:

A magas, tömör, átlátást eltakaró kerítés építése nem javasolt, mert zárt, levegőtlen érzetet kelt, ráadásul megtöri az utcaképet. Ugyanígy nem javasolt a nagy magasságú teljesen tömör növénykerítés alkalmazása sem.

– KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA – UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK

A településen közlekedve, sétálva alapvető képet ad a településről a közterületek minősége, gondozottsága, tisztasága, a közterületeket határoló épületek homlokzatai, valamint az utcákról látható magánkertek látványa.

A közterületek, parkok, utcák minőségi formálása, igényes kialakítása a leghangsúlyosabb ezek közül, hiszen ezen közlekedve érünk el a célunkhoz, ezeken keresztül haladunk át a településen. Közterületnek tekintünk minden a közlekedésre szolgáló területet, mint az utakat, utcákat, tereket, gyalogutakat, de a zöldterületeket, közparkokat is.

A közterületek lehetnek karakteres felületek, jó példák az itt lakók, vagy a településen áthaladók számára, de lehetnek felejtendő jellegtelen közlekedő felületek is. A mi feladatunk, hogy közterületeinket, utcáinkat, parkjainkat úgy formáljuk, alakítsuk és tartsuk fenn, hogy azok jó példaként szolgáljanak, a település lakóinak, az átutazóknak is maradandó emléket nyújtsanak, esetleg példát állítsanak.

A település közterületeinek alakítása során meghatározó tulajdonságok és elemek alakítására vonatkozóan azon elemekre tudunk javaslatokat megfogalmazni, melyek fontosak az összkép kialakításában.

Szélesség:

Az utcák szélességi viszonyainál figyelembe veendő, hogy ezek a történeti település elemei-e, vagy újak. Ha történeti eredetűek, akkor gondos mérlegelést követően dönthető el, hogy megváltoztatásuk jár-e olyan előnnyel, amely kárpótlást adhat a hagyományos térérzet eltűnéséért.

Elsősorban közlekedési indokok jelentkezhetnek egy utca szélesítésére. Fontos ezen szempontok minden részletet feltáró elemzése, a megvalósítás szükségességének mérlegelése, hiszen a forgalom teljes körű áteresztése ma már nem cél és még csak nem is lehet elvárás, sőt éppen a hagyományos szűk utcák varázslatos hangulatának megőrzésének igénye erősödik.

Páriban ennek megoldása igen egyszerű, hiszen a zsáktelepülésen áthaladó forgalomról nem beszélhetünk, így a forgalmi teher nem jelentkezik. A meglévő utcák, bár rég kialakultak, de az átmenő forgalom híján ma is ki tudják elégíteni a forgalmi igényeket.

Mérlegelnünk kell emellett az egyes közlekedési módok térhódítását is, hiszen hazánkban is egyre inkább teret nyer a mozgalmos kerékpáros közlekedés, emellett a gyalogos közlekedés fontosságát is meg kell említenünk, hiszen az egészségünk megőrzésére jó hatással bír. Az árnyékot adó fák, épülethomlokzatok ugyanúgy fontos elemei ezeknek az utcaszelvényeknek.

A Nagy utca déli szakasza, keskeny burkolat, egyoldalas beépítés

Új utcák létesítésénél lehetőségünk adódik a hagyományos településkarakter tovább élésének megteremtésére, az ahhoz szervesen kapcsolódó településrész kialakításra, de akár dönthetünk más módon is, létre hozhatunk egy teljesen új, eltérő karakterű településrészt is. Az új magában hordozhat egy teljesen más szemléletű keresztmetszeti elrendezést, mely új lehetőségeket tárhat fel.

A Nagy utca déli végén, a Pári-árok még csak kettéválasztja a forgalmat, észak felé haladva, azonban kettévágja a települést.

Új közterület kialakítása esetén azonban figyelemmel kell lennünk a megváltozott közlekedési szokásokra, azokhoz alkalmazkodnunk kell. Mára nem elsősorban a gépjárműközlekedés az elsődleges, ezért nem is elsősorban a gépjárművekhez kell igazítani az utcákat, az előtérbe kerülő kerékpáros és gyalogos közlekedés sokkal szigorúbb elbírálás elé állít minket.

A szélsőséges időjárás, a megváltozott klíma is alkalmazkodásra késztet minket, nagyobb hangsúlyt kell kapjanak az árnyékot adó fák, melyek már az utca keresztmetszeti tervezésénél meg kell jelenjenek.

Nyomvonal:

A nyomvonalbeli tervezésnél meg kell különböztetnünk a már meglévő, kialakult történeti településrészeket, melyek esetén már az utcavezetés, az utcák nyomvonala is településkarakter meghatározó eleme lehet, ilyenek a Nagy, Kis és Kossut utcák Páriban.

– jellegetes, a dombok vonalát követő utcarend –

Manapság gyakorlatként elterjedt a helykihasználás alapján tervezett, ideálisnak tűnő sakkáblaszzerű utcafelosztás, főleg a sík terepeken. A hosszú egyenes, egymáshoz derékszögben csatlakozó utcák unalmasak, érdemes megtörni azokat, derékszögtől eltérő csatlakozásokat, a csatlakozásoknál nagyobb zöldfelületeket kialakítani, esetleg lehetőséget adni a saroktelkek esetében eltérő épülettömeg kialakítására vagy eltérő épületelhelyezésre. Szerencsére Pári hagyományos utcaszerkezetei inkább a táji alakzatokat követik le, mintsem próbálnak meg szabályosak lenni.

– A Gyulaji utca keskenyen kanyarog a dombok közötti mélyvonalon. –

Páriban a jövőben is ragaszkodnunk kell ehhez az organikus rendszerhez, nem szabad elengednünk a természet szabadságát.

Lejtésviszony:

Lejtős területen nem javasolt a lejtőirányú utcák kialakítása, mert közlekedésbiztonsági szempontból is veszélyesebbek, sokkal inkább a lejtőre merőleges irányú utcák kialakítása javasolt, mely lehetőséget ad az egymás mögött (felett) lévő utcák esetében a zavartalan kilátásra is – mint a Kossuth utca.

– A Kis utca egyes helyeken kétszintesen követi a domb vonulatait, igazodva az oldallejtéshez. –

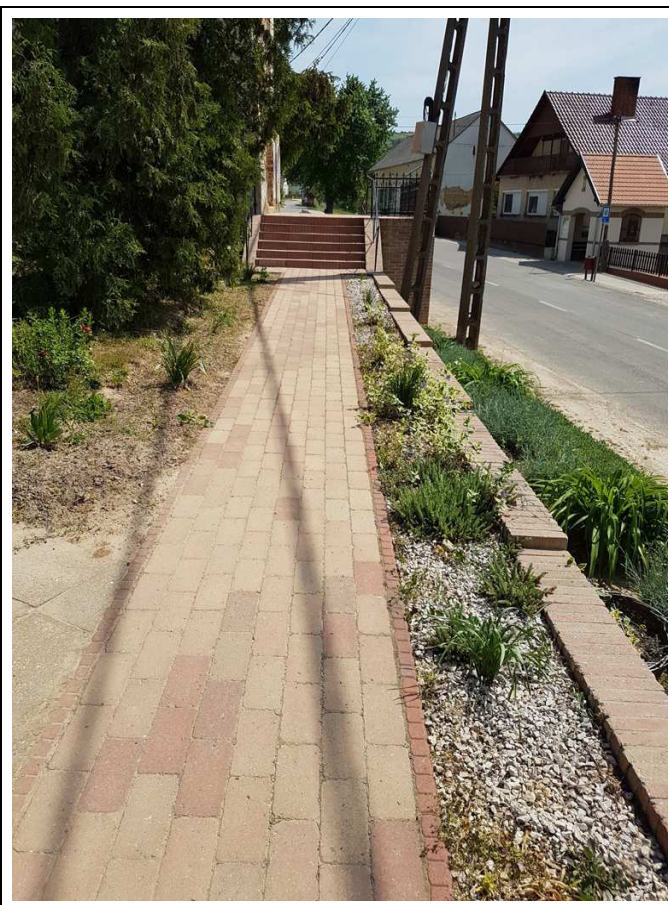
Az új utcák tervezésénél már nem köthetünk kompromisszumot, az akadálymentes kialakítás korunk joggal elvárt igényeként jelentkezik, annak megoldására gondosan ügyelnünk kell.

Szerepkör:

A közterület szerepe egyértelműen a funkciótól függ. Teljesen más kialakítást igényel, más tervezési szempontokat kell figyelembe venni, ha kerékpárutat, sétálóutcát, vagy vegyes használatú teret, utcát tervezünk, alakítunk ki.

A burkolatoknak a közlekedés jellegének megfelelőnek kell lenni, a táji és történelmi környezetbe illeszkedni kell, megfelelő teherbírásúnak kell lennie, a csapadékvizet el kell tudnia vezetni, akadálymentesnek kell lennie. Ezen igényeket össze kell hangolni, együtt fogják alkotni az utcát és kielégíteni a rájuk bízott feladatokat, teljesíteni a szerepüket.

A szerepkör meghatározza a közterület zöldfelületeinek arányát, de ennek meghatározásakor a klimatikus viszonyokat sem szabad szem elől tévesztenünk. Ha a gépjármű forgalom mellett a kerékpáros és gyalogos forgalom túlsúlyos, akkor az árnyékot adó fáknek is túlsúlyban kell lenniük.

A túlsúlyokat azonban érdemes a forgalom megfelelő eszközökkel való terelésével tompítani, ezzel a konfliktushelyzeteket is csökkenthetjük. Fontos azonban a megfelelő tervezéssel is védenünk a gyalogosokat, kerékpárosokat az autósokkal szemben, hiszen ők a „gyengébbek” és sérülékenyebbek.

Szomszédság funkciója:

Az utcák, közterek, közterületek, parkok, járdák, lépcsők, kerékpárutak mind együtt biztosítanak megfelelő összeköttetést a település egyes területei között, sőt a települések közötti forgalom számára is felületet biztosítanak. A szomszédság funkciója határozza meg, hogy a célközönség hogyan juthat el a szomszédos területekre, milyen szállítási eszközöket vehet ehhez igénybe. Éppen ezért a funkcionális kialakítás fontos, az anyaghasználat és a geometria szempontjában is.

Térfal, kerítés előkert:

Ezen hármast a közterület szélességi érzetének, a közterület térérzetének fontos szereplője.

Az előkert nélküli beépítés, a tömör magas kerítések szűk, zárt utcaérzetet eredményeznek. Ilyen utcarészletekkel Páriban is találkozhatunk, például a Kis utca egyes szakaszain.

Ezzel szemben az oldalhatáros, vagy szabadonálló beépítés ritmusa, az áttört, alacsony kerítésekkel határolt mély előkertekkel kialakított utca szellős, tágas, nyitott érzetet ad, kellemes ritmusos, változatos utcaképet mutat. Ugyanezen térérzeteket természetesen alacsony, vagy magas zárt növényfalak alkalmazásával is elérhetjük. Mindenképpen szerencsés a település központtól eltávolodva, az egyre nyitottabb, légiesebb terek, utcák kialakítása.

Burkolatok:

Az utcák, terek burkolata jelzésértékkel megmutatja számunkra, hogy melyik közlekedési eszközt tekintjük elsődlegesnek. A nagy forgalmú, nagy terhelésű, elsősorban gépjárművek számára tervezett út elsődleges burkolata a megfelelő alépítményen kialakított aszfaltburkolat, mely könnyen síkosságmentesíthető, tisztán tartható, ellátható a megfelelő útburkolati jelekkel.

A kisebb forgalmú utcákban (sétálóutcákban), ahol a gyalogos és kerékpáros forgalom van túlsúlyban inkább a betonelemes térkő burkolatok kialakítása támogatható. Bár első megépítésekor fajlagosan magasabb költséggel számolhatunk, de ezen burkolat veszteség nélkül felbontható és visszaépíthető, az esetleges burkolatbontások hézagképzés nélkül helyreállíthatók, így hosszú távon költséghatékonyabb.

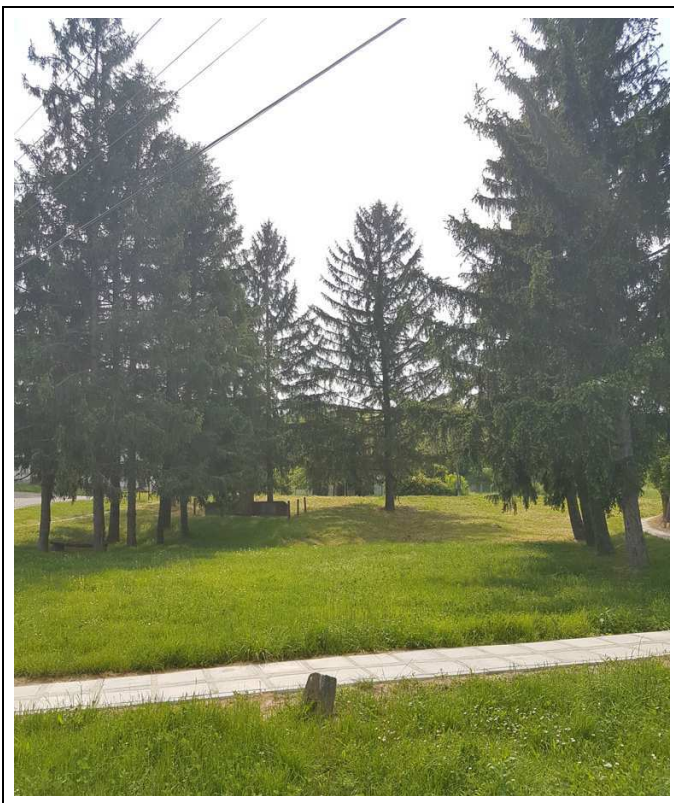

Ezen burkolatok, azonban nem alkalmasak útburkolati jelek felfestésére, de lehetőség van anyagában színezett rendszerelemekkel megfelelően értelmezhető és változatos burkolati rendszerek kialakítására.

Zöldfelület:

A zöldfelületek, mind az utcák meghatározó részei, mind az épületeink környezetei, hátterei igen fontos szerepet töltenek be. Azon túlmenően, hogy a zöldfelületek nélküli „csupasz beton” utcák alkalmatlanok a közösségi tér betöltésére, bennünk rossz érzetet keltenek, sivárak, szorongást okoznak. Fontos a burkolt és zöld felületek egyensúlya.

A közterületek zöld felületeinek kialakítása fontos feladat, hiszen nemcsak egyszeri megvalósítása, hanem annak fenntartása, ápolása, pótlása is szem előtt tartandó feladat. Mivel a zöldfelületeket élő növények alkotják igen fontos a gondoskodó ápolásuk, hiszen csak a mi támogatásunkkal, törődésünkkel tudják majd hosszú évtizedeken át betölteni a nekik szánt feladatukat.

A jól megtervezett, kivitelezett és megfelelően fenntartott, ápolat zöldfelület jótékony hatással van a település klímájára, emellett alkalmas nem kívánatos látványok takarására is.

A megfelelő növényzet telepítése és fenntartása ökológiai, táji és esztétikai szempontokból is igen fontos a településen. A gyalogosok és kerékpárosok védelmét is ezen rendszer látja el az időjárás viszontagságaival szemben, nyáron véd a tűző naptól, ősszel óv minket a hideg szelektől, télen biztonságos védőfalat képezve véd a forgalomtól, tavasszal és persze ősszel is elkápráztat a sokszínűségével.

Közmű:

A közmű kérdéskörében mindenkinek a vezetékek és műtárgyak településképi szempontból előnytelen megjelenése, elsősorban a légvezetékek – a fejünk felett lévő pókháló – tájba, környezetbe, utcaképbe nem illő látványa jut eszébe, mely nemcsak velünk emberekkel, de a növényeinkkel, fáinkkal is állandó konfliktusba kerülnek.

A táji környezetbe, az utcaképbe belógó, össze-vissza cikázó légvezetékek meglehetősen rontják az utcaképet, tájképet – és ezen még az oszlopokra fészkelő golyák sem tudnak segíteni. A településen fellelhető természeti elemek, fák folyamatos összeütközésbe kerülnek ezzel a művi környezettel, hiszen a fák növekedését egy-egy légvezeték nem gátolja, azonban igen komoly, akár teljes településre kiterjedő szolgáltatási szünetet képesek okozni, egy viharban letörő faág.

A szemnek már az egymagában vezetett kötegelt vezetékek látványa is jobb, mint a 6-8 szál vezeték, különböző távtartókkal kombinált futtatása. Az ember szívét azonban melengeti, ha a vezetékektől hemzseggő oszlopmonstrumok helyére kandeláberek kerülnek és a vezetékek látványa mindenkorra megszűnik.

Javasolt minden lehetséges esetben a vezetékes hálózatok föld alá rejtése, annak ellenére hogy kivitelezésük és fenntartásuk is drágább, de nem jelennek meg mint esztétikai romboló tényezők, nem rondítanak bele a település arculatába. Fontos azonban a zöldfelületekkel, növényzettel való együtt tervezés, hiszen a gyökérszónák miatti védőtávolságok miatt igen nagy ráhatásuk van az utca növényzetére is.

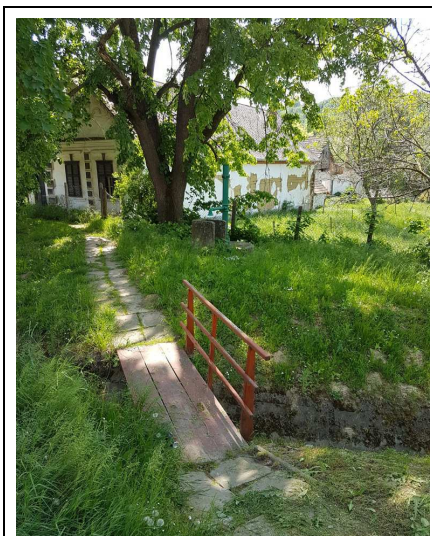

Utcabútor:

Településünk képét nem utolsósorban, ha nem is meghatározzák, de alakítják az egyes utcabútorok, melyeket használhatunk pihenésre, olvasásra, de védelmet nyújthatnak az eső és a tűző napsütés elől, virágba boríthatják az egyébként sivár betonfelületeket. Nélkülük az utcák, terek, parkok üresek lennének, semmi hasznukat nem vennénk, hiszen nem tudnánk használni azokat.

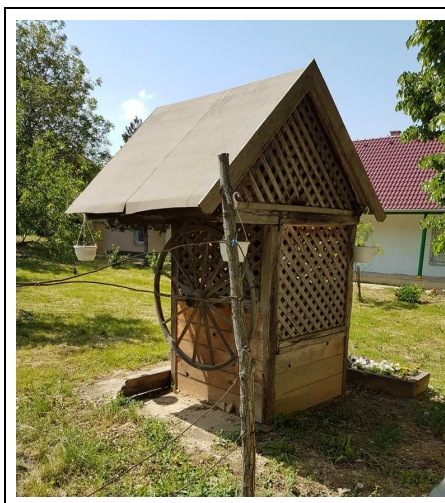
Üdítő látvány lehet mindemellett egy-egy szép és hasznos közműtárgy megjelenése is az utcákon, mint pl.: ivókút, közkút, a település arculatához illő kandeláber.

Az egyes utcabútoroknak, mind egymással, mind a település arculatával összhangban kell lenniük, nem szabad uralkodniuk. A bútorzat legyen használható, olyan helyre kerüljön, ahol be tudja tölteni a neki szánt funkciót. Padokat, pihenésre használható gyepfelületeket lehetőleg csendes parkokba, sétálóutcákba telepítsünk, sohasem forgalmas utcák mentén.

Buszvárók, nagy forgalmú járdák mellett azonban mindig legyen megfelelő számú hulladékgyűjtő edény, így könnyebben megőrizhetjük településünk tisztaságát.

Bár nem számítanak utcabútornak, Páriban visszatérő elemként jelentkeznek a régi kerek kutak. Ezek a kutak leginkább a lakóteleken állnak nagyon közel a közterületi határhoz, de esetenként az utcán is láthatunk ilyeneket. Egységes felújításukkal szép összhangot teremthetnének.

Visszatérő elemként találkozunk a településen kézzel festett utcatáblákkal, házszámokkal, akár cégérekkel is, melyek meghatározó élményt jelentenek a településről. Ezt a szép hagyományt tovább ápolni, és tovább fejleszteni szükséges, hiszen olyan egyedi értéket kölcsönöz a településnek, amivel máshol nem találkozhatunk, vagy csak elvétve láthatjuk.

Általánosságban ajánlhatjuk, hogy tekintsük az utcáinkat, tereinket, parkjainkat a településünk legfontosabb területeinek, hiszen mindennapi életünk színterei is egyben. Rajtuk keresztül megyünk munkába, boltba, sétálunk családtagjainkkal, barátainkkal, lehetnek találkozások helyszínei, vagy csak aktív pihenésünk színhelyei.

Az utcák egységét alapvetően meghatározza a körülötte lévő beépítettség, a településképhez illő harmonikus homlokzati és kerítés kialakítás, a lágy pasztell színek erősítik az utcaképet. Előnyben kell részesíteni a családi házas, laza szerkezetű, nyitott, tágas érzetet nyújtó beépítést. A történetileg kialakult utcahálózat ugyan adott, de tudatosan alakítható, szervezhető, általa a településrészek képe meghatározható.

Az utcák terek burkolatának felújítása során törekedni kell a forgalomnak megfelelő burkolattípus és szín kiválasztására, az akadálymentes környezet kialakítására. Célszerű a burkolatcserét és a közműfelújítást összekötni, így csökkenthetők a költségek.

A növények komoly szerepet játszanak a település összképben, esztétikai megjelenésük, árnyékuk, párologtatásuk révén a hőmérséklet csökkentő hatásuk, szél és porfogó feladatuk alapján kívánatos a három lombkoronaszintű, gazdag növényzet telepítése. A növényzet fenntartási költsége, a ráfordított munka mennyisége nagyban csökkenthető, ha szaktervező által gondosan kiválasztott, táji környezetbe illő őshonos, betegségekre nem hajlamos növényeket választunk, annak függvényében, hogy életterük korlátozott vagy sem. Emellett a gondosan megtervezett zöldfelületek az év minden szakában változatos esztétikai élményt jelentenek, koronaformájukkal, virágzatukkal, termésükkel, színükkel és színtónusukkal.

A közlekedési zónák mellett javasolt alacsony, lehetőség szerint évelő növények ültetése, melyeket kombinálhatunk színes egynyáriakkal. Ezt követően cserjéket és fákat ültethetünk, mely háromlépcsős kialakítással a nyitott tér érzetét érhetjük el. Fontos hogy a fajtaválaszték kevés fajtából álljon, a sorok és kombinációk a településen visszatérő elemként jelenjenek meg. Kerülendő azonban a közterületeken húsos, lédús gyümölcsöt termő cserjék és fák ültetése, hiszen azok ápolására különös gondot kell fordítani, ráadásul a lehullott érett gyümölcs komoly szennyeződést, csúszás- és balesetveszélyt okozhat.

A gyepfelületek legyenek összefüggőek, ápoltak és gyomoktól mentesek, lehetőség szerint rendszeresen kaszáltak. Akadályozzuk meg a gyepfelületekre gépjárművel történő ráhajtást, különböző növényzónák beültetésével, magas szegélyek, utcabútorok telepítésével. A nyílt árkos vízvezetés miatt ez nehezen valósítható meg, de cserjesor, vagy évelők ültetésével elérhetjük a célt.

Támogatott egységes utcabútorok – padok, virágládák, szemétküldő kosarak – telepítése az egész település területén, hiszen a visszatérő elemek az egységes településképet erősítik.

A légkábelt lehetőség szerint felújítás, vagy új hálózat létesítése esetén szüntessük meg a vezetékvezetést földbe süllyesztetten alakítsuk ki, ezáltal teret nyerhetünk a növényzet számára is, ráadásul az utcaképet is javítja.

Nem utolsó sorban megemlítenénk, hogy a település közintézményei lehetőség szerint jól láthatóak legyenek, ezért ezek környezetében a zöldfelületek kialakítása, a burkolati rendszerek kialakítása még fontosabb feladat. Ezen helyeken a település többi részétől eltérő magasabb minőségű osztályú és esztétikai megjelenésű díszburkolatok alkalmazása és különleges szoliter növények telepítése javasolt.

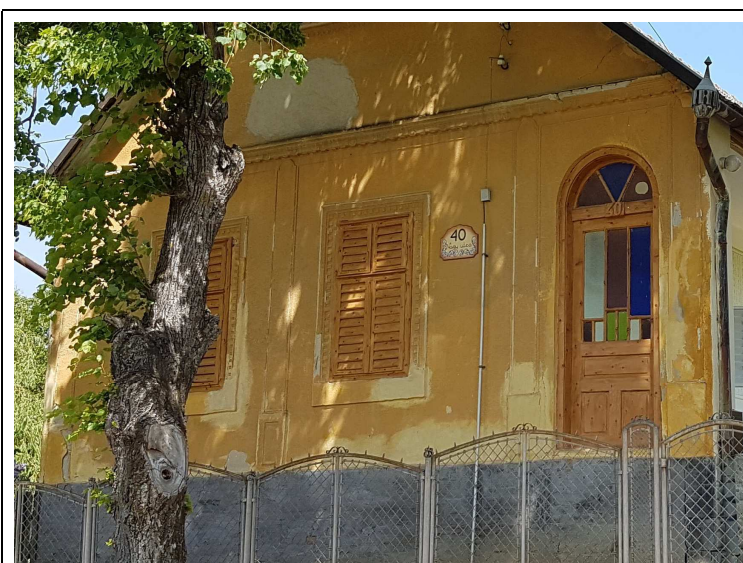
6. JÓ PÉLDÁK

ABLAKOK – AJTÓK

A településen sétálva, vagy csak autóval áthajtva, ha kicsit a kerítések mögé nézünk, akkor megfigyelhetjük, hogy az épületek túlnyomó többségén – legyen az akár hagyományos parasztház, vagy „kockaház” jellegű épület – az utca felé két ablak néz. Ez a meghatározó arculati elem megőrzendő és az új építések esetében is támogatandó, az utcának egyenletes ritmust ad az épületek homlokzatának egymáshoz hasonló folthatása. Természetesen kivételt képeznek ez alól az utcával párhuzamosan felépített épületek, de ezeknél is megfigyelhető a kettes szám jelenléte, hiszen ablakaik jellemzően párosával épültek.

Több épületen megfigyelhető a redőny alkalmazása, melyre bőséggel láthatunk jó példákat is, amikor a régi redőnyszekrénybe rejtve, vagy új építéseknel vakolható redőnytokkal kialakítva készülnek. Az utólag „rábiggyesztett”, a homlokzati síkból kilógó, ahhoz nem illő külső redőnytokok alkalmazása kerülendő.

Fellelhető még a településen több épületen a hagyományos zsalugáter, mely tájba illő jellegével támogatható árnyékolási mód mind a régi felújított, mind az új épületeinken. A redőny és a zsalugáter is akkor tud egy épületen jól működni, ha anyagában és színében harmonizál az épülettel.

ANYAGHASZNÁLAT – SZÍN

Páriban elsősorban a hagyományos tört, pasztell színek terjedtek el az épületek homlokzatain – természetesen itt is láthatunk kirívó példákat, de a harmonikus utcaképhez mindenképpen a településen már fellelhető színek, színárnyalatok, halvány, vagy tört színtónusok alkalmazása javasolt. Az épület homlokzati színének, tetőfedés színének, a kerítés anyag- és színhasználatának kiválasztásakor a harmóniára kell törekednünk.

A hagyományos építésű épületeken jellemzően a cserépfedés, ezen belül is a hódfarkú tetőcserép és a szalagcserép terjedtek el. Sajnos az '50-es, '60-as évek térhódításában a sötét palafedések igen nagy számban kerültek fel épületeinkre, nemcsak az abban az időszakban épültekre, hanem sajnos az akkortájt felújítottakra is.

A térbeliséggel nem rendelkező, monoton sötét fedést felújításoknál célszerű szalagcserép, vagy ahhoz színében és struktúrájában a megtévesztésig hasonlító tetőfedésre cserélni – semmi esetre sem támogatható a ráragasztott cserépmintával festett lemezfedés alkalmazása.

Színhasználat tekintetében a tetőfelületeken a föld színei, a natúr piros, a vöröses-, barnás színek az elterjedtek, ezek alkalmazása javasolt. Nem támogatott a ríkító, fénylő, csillogó, fémhatású felületek, valamint a nagyon sötét és nagyon világos színek alkalmazása.

Modern épületeken manapság előszeretettel alkalmazzák a sötét színeket és a térbeliséggel nem rendelkező teljesen sík cserepeket is, de ezek Pári területén tájidegenek, nem illeszkednek a környezetbe, ezért alkalmazásuk nem javasolt.

A településen többfelé, elsősorban az igényes melléképületek, illetve kerítések tekintetében találkozhatunk a téglarchitektúra megjelenésével. A vakolatlan, szépen formázott, lizénákkal, rizalitokkal és párkányokkal tagolt téglahomlokzatok időtállóak és kortalanul elegánsak.

KERÍTÉSEK

Páriban jellemzően az áttört kerítések terjedtek el, fa vagy fém kerítésmezőkkel, jellemzően valamilyen épített jellegű oszlopsor között. Sok kovácsoltvas jellegű kerítést és kaput láthatunk a településen, melyek amellet hogy kiemelkedően szépek, a mögöttük lévő udvarba is korlátlan betekintést engednek.

Ezen területen támogatott és követendő példa az áttört kerítés építése. A kerítésmezők kovácsoltvas jellegűek, vagy hagyományos stílusú vas és fa anyaghasználat kombinációjával készíttetek legyenek. Színezésükben a hagyományos természetközeli színekkel készüljenek, sötétzöld, barna és árnyalatai, fekete, esetleg szürke.

Az áttört alacsony kerítés, bár a telekhatár tekintetében jelzésértékkel bír, az ingatlanok előkertjét mégis részben az utca légtéréhez engedi érezni, ezáltal légies, nyitott utcaképet, térérzetet eredményez.

Ritkán előfordulnak a településen tömör kerítések, melyek csaknem kivétel nélkül téglából készülnek. Ezen kerítések esetében is fontos, hogy a kapuzat hozzáillő és betekintést engedő legyen. A kerítés magassága célszerűen 150cm körüli legyen, hogy az utca nyitottságát lehetőség szerint ne korlátozza.

A kapuzatot minden esetben a kerítéshez illően, lehetőség szerint a kerítésmezővel – áttört kerítés esetén – azonos anyagból célszerű kialakítani.

A kerítés anyag és színhasználatánál is fontos, hogy mind az ingatlanon álló épülettel, mind az utcaképpel harmonizáljon, illeszkedjen a környezetéhez.

KERTEK

A település teljes területén elmondhatjuk, hogy az épületek udvarai, kertjei – az áttört kerítések révén – jól kiegészítik az utcaképet, annak szerves részeit tudják képezni. Az áttört, vagy alacsony kerítésen keresztül, legyen az akár dísz- vagy konyhakert, a gondozott kert látványa kiegészíti az utcaképet.

Az utcáról látható elő- és oldalkertek, a bennük lévő növényzet és kerti bútorok az épületeket kiegészítve, azokkal együtt alkotják az utcaképet. Fontos azonban úgy választanunk, hogy épületeink láthatóak maradjanak, a növényzet ne adjon teljes takarást.

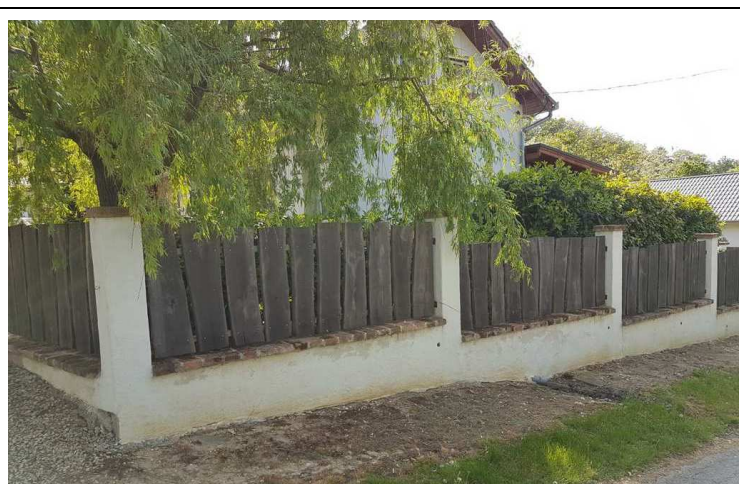

A lombhullató fák nyáron árnyékot adnak és részben takarnak, míg télen megnyitják a látóteret, ezzel nemcsak hasznosak, de évszakonként eltérő, változatos, színes utcaképet alkotnak. A hagymás és évelő növények már kora tavasszal szín pompásak, míg az egynyáriakkal évről-évre megújulhatunk, kedvünkre változtathatunk a színeken formákon, magasságokon.

Nagyra növő fák ültetése esetén célszerű az épületektől, szomszédos ingatlantól megfelelő távolságot tartani. Örökzöld cserjék, sövények ültetésekor megfontolandó, hogy minden időben teljes takarást nyújtanak, így akár hátrányosan is befolyásolhatják egy kert, udvar használatát, de akár az épület használhatóságában, vagy a kilátásban is korlátozhatnak, nem beszélve arról, hogy akár komoly károkat is képesek okozni.

Javasolt lombkoronájukkal, virágzatukkal, esetleg különleges gyümölcsükkel díszítő növények ültetése. A település területén nem javasolt erdőfák ültetése, hiszen erőteljes gyökérzetük, kiemelkedően nagyméretű lombkoronájuk és környezetüket agresszívan kihasználó mivoltuk nem való a belterületekre, sőt még a zártkertekben sem szerencsés ültetésük.

Törekedjünk arra, hogy növényeink hasznunkra és ne terhünkre legyenek, díszítsék környezetünket, látványuk és közelségük okozzon örömet számunkra, gondoskodjunk róluk, hiszen a települési környezetben enélkül életképtelenek lennének.

UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK

Az élénk táruló településképet, utcaképet, az épületek, kerítések, előkertek látványa mellett az utcák kialakítása – burkolatok, utak, járdák, árkok, cserjék és fák – együttesen alkotják. Fontos e tekintetben az egész településen az egységes gondolkodás az utcák kialakítása tekintetében. Célszerű az azonos fajokat ismételten beültetni, azokat hosszabb-rövidebb sorokban alkalmazni, kombinálni az alacsony cserjéket és magas terebélyes fákat.

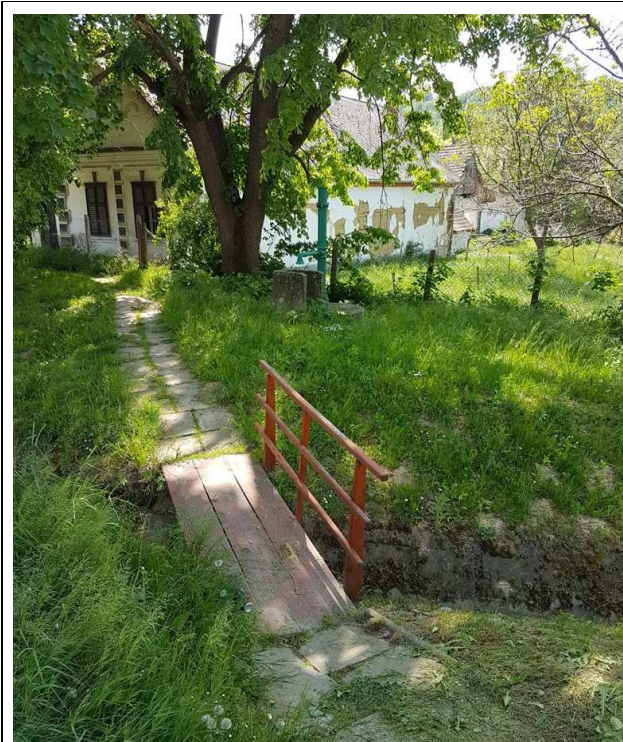
A nagyobb forgalmú utcákon célszerű több lombkoronaszinten sorban ültetett növényeket telepíteni. Az alacsony szegélynövények, egynyáriak, vagy évelők a színes látvány mellett a kerékszajok felfogásában, aktívak, addig a középmagas cserjék a motorzajokat tompítják, a magas nagy levélfelülettel rendelkező fák pedig tisztítják a levegőt, együtt alkotnak teljes védelmi rendszert a mi szolgálatunkban. A növények legyenek tájba illőek, lehetőség szerint őshonos fajokat válasszunk és ne feledkezzünk meg a növekedésükről sem, hiszen nincs annál rombolóbb látvány, mint amikor a légvezetékek miatt drasztikusan visszavágnak egy fát.

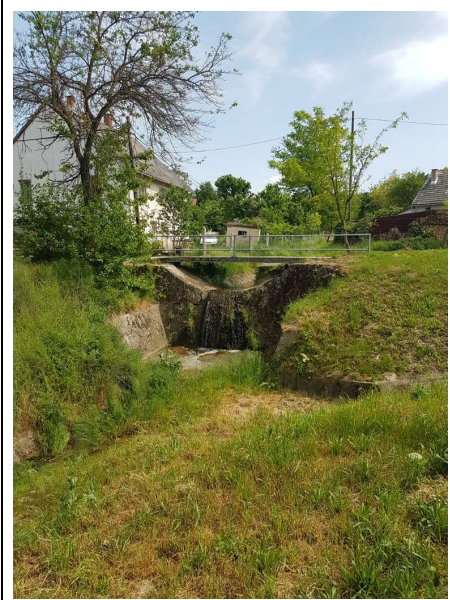

A játszótérek, parkok, utcák tiszták és gondozottak legyenek, minden évszakban színes virágoktól pompázzanak, így hozzájárulhatnak mindennapi nyugodt életünkhöz.

A részlegesen burkolt, de jellemzően zöldfelületekkel borított parkok legyenek alkalmasak a huzamos ott tartózkodásra is, a padon megpihenhessünk, olvasgat-hassunk, beszélgethessünk.

7. SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK

Páriban jellemzően a település központi területen, a Nagy utcában található azok az üzletek, melyek tekintetében beszélhetünk reklámokról, cégtáblákról, cégerekről. A településen csak az utóbbi évtizedben alakult ki egyfajta műves, díszes cégér igénye.

A mindenhol megszokott háttérvilágítású különböző márkákat reklámozó homlokzati síkban felszerelt, vagy homlokzati síkra merőlegesen kilógatott „cégér” jellegű reklámok Páriban is megtalálhatók, de a helyi vállalkozások egyfajta összhangra törekedve lassan lecserélték cégtábláikat. Mára a Pelcz Mesevilág által készített kézzel festett cégtáblákat és más faanyagú, faragott táblákkal, feliratokkal is találkozhatunk, összhangban az utcanev táblákkal, házszám táblákkal, a településen fellelhető utcabútorokkal. Ez a forma és színvilág igazán jól tesz a településnek, egyfajta visszatérő momentum bármerre is járunk.

A homlokzati részleteket eltakaró, rikító, figyelemfelkeltő színű műanyag, vagy fémtáblák már csak a település központjában üzemelő boltok láthatók, szerencsére máshonnan már lekerültek.

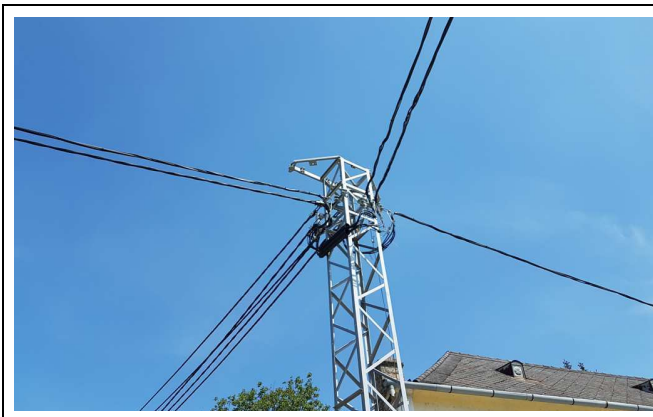
A település történeti múltja megkívánja a teljes körű odafigyelést, amikor épületeink homlokzatán bármilyen átalakítást végzünk, legyen akár ez egy üzlet felirata, cégére, vagy bármi egyéb reklámhordozó elhelyezése. Fontos olyan kiegészítők elhelyezése a homlokzaton, mely hozzáad az épület értékéhez, nem takarja ki az épület meghatározó elemeit – párkányokat, ablakkereteket, harmonizál a települési környezettel, anyagában és formavilágában visszatérő elem.

A településen leginkább elterjedt fa anyagú kerítések, utcabútorok és a már meglévő táblák feliratok megkívánják, hogy ezt az utat kövessük.

Pári településen a hírközlő és elektromos elosztó hálózat jellemzően föld feletti vezetékhálózat. Ezen légvezetékek „pókhálószerű” tömege azonban lehangoló, erősen utcaképet romboló hatású. A meglévő hálózat felújításánál, illetve új hálózatok kialakításánál elsősorban a föld alatti rendszerek telepítése támogatandó.

Az épületek látható homlokzat és tetőfelületein parabolaantennák és klímaberendezések kültéri egységeinek elhelyezése sem javasolt, mivel ezek is nagyban rontják az utcaképet, a település megjelenését. Ezen esetekre a korábban már közölt képeken is láthatunk megannyi példát. Ez is mutatja, hogy egy épület tekintetében nem elegendő a gondos homlokzatfelújítás, a megfelelő szín és anyaghasználat, de oda kell figyelni a részletekre is. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy a sok munkával, odafigyeléssel elvégzett munka után az utolsó simításokkal elrontsuk mindazt, amit sok erőfeszítéssel létrehoztunk.

Az itt bemutatott épületek mindegyikén az utólag elhelyezett klímaberendezés és parabola antenna rombolja a látványt, rontja az összképet.

Kiadja: **PÁRI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA**

7091 Pári, Nagy u. 18.

Honlap: www.pari.hu

E-mai: pari@tolna.net

Telefon: +36 74 887165

Polgármester: **Farkas Jánosné**

E-mail: pari@tolna.net

Főépítész: **Witzl Zsolt**

E-mail: zsolt.witzl@gmail.com

Szerkesztette: **Witzl Zsolt főépítész**

FORRÁS:

Virányi Építész Stúdió Kft., Pagony Kft., Kész Kft., Heckenast&Heckenast Bt.
Pári Településszerkezeti Terv, Helyi Építési Szabályzat és
Szabályozási Tervek jóváhagyási dokumentációja
2010. június

Pári Község honlapja www.pari.hu
www.google.hu
www.gyulajzrt.hu
<https://maps.hungaricana.hu>
www.mapire.eu
www.muemlekem.hu

Fotók: Pári Község Önkormányzata

Witzl Zsolt

Góbölös Péter

www.pari.hu
www.google.hu
<https://maps.hungaricana.hu>
www.mapire.eu
www.muemlekem.hu
www.postcards.hungaricana.hu

Kelt: Pári, 2017. december 14.

1. kiadás